

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Julia Ripatti

Virheet julkisissa hankinnoissa ja niiden korjaaminen

Hankintaoikaisu ja muut hankintalain oikeussuojakeinot työvälineenä
hankintayksikölle

Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö
Talousoikeuden pro gradu-tutkielma
Kauppatieteidenmaisteri

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Julia Ripatti		
Tutkielman nimi:	Virheet julkisissa hankinnoissa ja niiden korjaaminen: Hankintaoikaisu ja muut hankintalain oikeussuojakeinot työväliseinä hankintayksikölle		
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri		
Oppiaine:	Talousoikeus		
Työn ohjaaja:	Pekka Vainio		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	77

TIIVISTELMÄ:

Julkisen sektorin hankintojen kokonaisarvon arvioidaan vuosittain Suomessa olevan 30 miljardia euroa. Tästä summasta noin puolet kuuluu julkisten hankintojen lainsäädännön soveltamisalaan. Julkisten hankintojen tekemistä sääntelee hankintalaki eli Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016. Hankintalain keskeisenä tavoitteena on julkisten varojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön tehostaminen markkinoilla olevaa kilpailua hyödyntämällä. Hankintalain mukaan hankintayksikön tulee hyödyntää markkinoilla olevaa kilpailua ja sen kautta löytää hankintatarpeisiinsa kokonaistaloudellisesti paras ratkaisu.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää minkälaisia virheitä julkisia hankintoja tehdessä voi tulla ja minkälaisia työkaluja hankintalaki tunnistaa virheiden korjaamiseksi hankintayksikön näkökulmasta. Tutkimusmetodina tutkimuksessa käytetään lainopillista eli oikeusdogmaattista menetelmää. Lainopillista tutkimusmenetelmää hyödyntäen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lukijalle mitä julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan, minkälaisia velvoitteita ja rajoitteita hankintayksiköllä on hankintojen tekemisessä ja minkälaisia työkaluja hankintalaki tunnistaa hankintayksikölle hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen korjaamiseksi. Tutkimuksen kannalta keskeisin lähde on hankintalaki. Muita tärkeitä lähteitä ovat lain valmisteluasiakirjat, viranomaisten julkaisut, oikeuskirjallisuus, oikeudelliset artikkelit, sekä Markkinaoikeuden tapaukset.

Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan hankintayksiköiden tekemiä oman organisaation ulkopuolisia tavara-, palvelu- sekä rakennusurakkahankintoja. Hankintayksiköllä tarkoitetaan viranomaisia ja viranomaisiin verrattavia tahoja, jotka tekevät hankintoja verovaroilla. Julkisia hankintoja tehdessä hankintayksikön on huomioitava julkisten hankintojen keskeiset periaatteet, joita ovat syrjimättömyys, tasapuolisuus, avoimuus ja suhteellisuus. Keskeisten periaatteiden noudattaminen on tärkeää, jotta saavutetaan onnistunut ja lainmukainen lopputulos. Tyypillisimpiä virheitä hankintaprosessissa ovat kilpailutuksen puuttuminen, tarjoajan sulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle sekä virheet, jotka tapahtuvat tarjousten käsittelyssä.

Hankintayksikön on syytä panostaa hankinnan suunnitteluun ja valmisteluun, sekä valmistella hankinta-asiakirjat huolellisesti. Mikäli virheitä hankintamenettelyssä tapahtuu, tunnistaa hankintalaki työkaluja hankintayksikölle hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen korjaamiseksi. Hankintaoikaisulla, korjausilmoitusmenettelyllä tai viimekädessä hankinnan keskeyttämisellä hankintayksikkö voi oma-aloitteisesti tietyin soveltamishdoin korjata hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen.

AVAINSANAT: julkiset hankinnat, hankintalaki, hankintaoikaisu, hankintayksikkö, korjausmenettely

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimusaiheen esittely	5
1.2	Tutkimusongelma ja rajaukset	9
1.3	Tutkimusmenetelmä, tutkimuksen rakenne ja lähdeaineisto	10
2	Julkinen hankinta	13
2.1	Julkisen hankinnan määrittäminen	13
2.2	Julkisten hankintojen keskeiset periaatteet	14
2.3	Hankintayksiköt	17
2.4	Julkisten hankintojen prosessi	20
3	Virheet hankintaprosessissa	26
3.1	Kilpailun merkitys julkisissa hankinnoissa	26
3.2	Kilpailutuksen puuttuminen	28
3.3	Tarjoajan sulkeminen hankinnan ulkopuolelle	35
3.4	Virheet tarjousten käsittelyssä	44
4	Hankintaprosessissa tapahtuneen virheen korjaaminen	52
4.1	Hankintayksikön oikeussuojakeinot	52
4.2	Hankintaoikaisu	53
4.3	Tarjouspyynnössä olevan virheen tai epäselvyyden korjaaminen	58
4.4	Hankinnan keskeyttäminen	61
5	Yhteenveto ja johtopäätökset	65
	Lähteet	71
	Oikeustapausluettelo	77

Taulukot

Taulukko 1. Kynnysarvot 1.1.2026 alkaen

8

Lyhenteet

ETA	Euroopan talousalue
EU	Euroopan unioni
GPA	Julkisia hankintoja koskeva Maailman kauppajärjestön sopimus
Hankintadirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU
Hankintalaki	Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016
HILMA	Julkisten hankintojen ilmoituspalvelu
MAO	Markkinaoikeus
WTO	Maailman kauppajärjestö

1 Johdanto

1.1 Tutkimusaiheen esittely

Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden ostamista sekä rakennusurakoiden teettämistä julkisilla varoilla. Hankintayksiköitä eli julkisia hankintoja tekeviä yksiköitä ovat valtion, maakuntien ja kuntien viranomaiset, kuntayhtymät, kuntien liikelaitokset ja julkisoikeudelliset laitokset.¹ Hankintoja tekevät julkisen sektorin yksiköt ovat velvollisia käyttämään hankinnoissaan hyväksi olemassa olevia kilpailumahdollisuuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että hankintayksiköiden tulee hyödyntää markkinoilla jo olevaa kilpailua ja kilpailun avulla löytää hankintatarpeisiinsa hinta-laatu-suhteeltaan parhaiten soveltuva ratkaisu.² Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan hankintasopimuksia, jotka eivät ole hankintayksikön oman organisaation sisällä tehtyjä keskinäisiä sopimuksia.³ Tällaisten julkisen sektorin ulkoisten hankintojen kokonaisarvon Suomessa arvioidaan vuosittain olevan 30 miljardia euroa. Tästä summasta vajaa puolet kuuluu julkisten hankintojen lainsäädännön soveltamisalaan.⁴

Julkisten hankintojen sääntely liittyy Euroopan unionin sisämarkkinapolitiikkaan. Julkiset hankinnat ovat yksi Lissabonin sopimuksen strategian mukaisista aloista, joilla pyritään tehostamaan sisämarkkinoiden toimivuutta.⁵ Ensimmäiset Euroopan talousyhteisön julkisia hankintoja koskevat direktiivit ovat jo 1970-luvulta.⁶ Euroopan unionin direktiiveihin pohjautuvaa sääntelyä on ollut Suomessa jo vuodesta 1994 lähtien, jolloin Suomi liittyi Euroopan talousalueeseen (ETA).⁷ Sääntelyllä ja julkisten hankintojen kilpailuttamisen velvoitteella pyritään parantamaan yritysten kilpailukykyä avaamalla yrityksille

¹ Pekkala ja muut, 2019, s. 19

² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 22

³ Pekkala ja muut, 2019, s. 19

⁴ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 17

⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 21

⁶ Pekkala ja muut, 2019, s. 24

⁷ Karinkanta & Lahtinen, 2015, s. 14

mahdollisuuksia tarjota tuotteitaan ja palveluitaan julkiselle sektorille avoimen ja tasapuolisen kilpailuttamisen kautta. Julkisten hankintojen avaamisella tavoitellaan kilpailukykyisempiä eurooppalaisia sisämarkkinoita hankintalainsäädännön kahden päätarkoituksen kautta. Nämä kaksi päätarkoitusta ovat avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteen takaaminen julkisissa hankinnoissa sekä kilpailun lisääminen ja siten yritysten kilpailukyvyyn parantaminen markkinoilla.⁸

Voimassaolevat hankintalait perustuvat EU:n hankintadirektiiveihin, joihin tehtiin kokonaisuudistus vuonna 2014. Hankintadirektiivejä ovat Direktiivi julkisista hankinnoista 24/2014/EU, Direktiivi vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden hankinnoista 23/2014/EU sekä Direktiivi palveluja koskevista käyttöoikeussopimuksista 25/2024/EU. Nämä direktiivit on Suomessa asetettu voimaan lailla julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2026 (myöhemmin hankintalaki) sekä lailla vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista 1398/2017.⁹ Hankintalain sääntelyllä ohjataan hankintamenettelyn etene- mistä, hankinta-asiakirjojen laatimista, hankinnasta ilmoittamista sekä hankintasopi- muksen allekirjoittamisesta.¹⁰ Hankintalain 2§ mukaan hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisim- man taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuh- teet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen.

Hankintalaissa hankinnoilla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden ostamista, sekä raken- nusurakalla teettämistä. Hankintoihin kuuluvat myös vuokraaminen sekä vuokraamiseen rinnastettava toiminta kuten leasing ja osamaksukaupalla ostaminen. Hankintojen kilpai- luttamisveloitteeseen vaikuttaa hankinnan luonne sekä hankinnan arvo. Kynnysarvolla tarkoitetaan yksittäisen hankinnan suurinta ennakoitua arvonlisäverotonta arvoa.¹¹

⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 21

⁹ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 14

¹⁰ Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025a

¹¹ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s.24

Hankintalain 27 § mukaan hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta arvonlisäverotonta kokonaiskustannusta. Lainkohdan mukaan kokonaiskustannuksien määrittelyyn otetaan huomioon hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat, hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille ja tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut. Hankinnan ennakoitu arvo määrittelee sen sovelletaanko hankintaan kansallista menettelyä, EU-menettelyä vai jääkö hankinta kokonaan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.¹² Pienhankinnat, eli vähäiset hankinnat, voidaan tehdä noudattamalla hankintayksikön omia ohjeita ja ilman hankintalain menettelytapavaatimuksia.¹³ Hankintalain säännösten kiertämiseksi hankintoja ei saa pilkkoa eriin. Hankinnan kokonaisarvoa ei saa myöskään laskea poikkeuksellisin menetelmin.¹⁴

Euroopan komissio tarkistaa EU-hankintojen kynnysarvot kahden vuoden välein hankintadirektiivissä säädetyn menettelyn mukaisesti.¹⁵ EU-kynnysarvoihin tehtävät muutokset johtuvat Maailman kauppajärjestön (WTO) GPA-sopimuksesta (Government Procurement Agreement), jonka velvoitteita myös Suomi on sitoutunut noudattamaan.¹⁶ Kansalliset kynnysarvot ylittävä hankinta katsotaan olevan julkinen hankinta. Kansalliset kynnysarvot määritellään hankintalaissa. EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnoissa noudatetaan EU-direktiiveistä johtuvia yksityiskohtaisempia menettelyjä.¹⁷ Pienhankintojen ennakoitu arvo lasketaan samoin menettelyin kuin suuremmissa hankinnoissa. Jos hankinta toteutetaan erillisinä osina, on hankintasopimuksen ennakoituun arvoon otettava huomioon kaikkien osien yhteenlaskettu arvo. Eri osien yhteenlasketun arvon ollessa vähintään kansallisen kynnysarvon tai vähintään EU-kynnysarvon suuruinen, on hankinnassa noudatettava kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä.¹⁸

¹² Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 25

¹³ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 24

¹⁴ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 87

¹⁵ Määttä & Voutilainen, 2017, s. 143

¹⁶ Pekkala ja muut, 2019, s. 25

¹⁷ Pekkala ja muut, 2019, s. 19

¹⁸ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 67–68

Taulukko 1. Kynnysarvot 1.1.2026 alkaen ¹⁹

Kynnysarvot 1.1.2026 alkaan ALV 0 %	Tavarat, palvelut ja suunnittelukilpailut	Rakennus- urakat	Sosiaali- ja terveyspalvelut	Muut erityi- set palvelut	Käyttöoi- keus-sopi- mukset
Kansalliset kynnysarvot	60 000 €	150 000 €	400 000 €	300 000 €	500 000 €
EU-kynnysar- vot Keskushallinto- viranomaiset	140 000 €	5 404 000 €	1 000 000 €	1 000 000 €	5 404 000 €
EU-kynnysar- vot Muut hankinta- viranomaiset	216 000 €	5 404 000 €	1 000 000 €	1 000 000 €	5 404 000 €

EU tasoisen sääntelyn tarkoituksena on turvata Euroopan unionin perustamissopimuk-
sessa sovitut perusvapaudet. Näitä perusvapauksia ovat tavaroiden, palveluiden, pää-
omien ja työntekijöiden vapaa liikkuvuus. Säännösten pääperiaatteita ovat hankintojen
avoimen ja tehokkaan kilpailuttamisen mahdollistaminen, sekä tarjoajien tasapuolisen
ja syrjimättömän kohtelun varmistaminen. ²⁰ Hankintalakiin ollaan parhaillaan teke-
mässä uudistusta. Uudistuksen tavoitteena on lisätä yritysten edellytyksiä osallistua tar-
jouskilpailuihin. Lain uudistuksella hallitus tavoittelee markkinoiden toimivuuden edistä-
mistä, kilpailun lisääntymistä ja kilpailuneutraaliteettia, huoltovarmuuteen liittyvien tar-
peiden huomioimista julkisissa hankinnoissa sekä merkittäviä kustannussäästöjä keski-
pitkällä aikavälillä. ²¹

¹⁹ Hankintalaki 25§; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025f

²⁰ Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025a

²¹ Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025b

1.2 Tutkimusongelma ja rajaukset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia hankintalakia ja hankintaoikaisua työvälineenä hankintayksikölle. Julkisia hankintoja tekevät ovat merkittävässä roolissa hankintaprosessin onnistumisen kannalta, sillä julkiset hankinnat ovat osa julkisten varojen käyttöä. Hankintoja toteutettaessa on hankintalain lisäksi otettava huomioon myös muu lainsäädäntö, johon hankintalain säännöksiä on suhteutettava tulkittaessa voimassa olevaa oikeutta.²² Sekä hankintojen toteuttamistavoilla että hankinnoille asetetuilla tavoitteilla on vaikutuksia hankinnan onnistumiseen sekä hankinnasta muodostuviin kustannuksiin.²³ Hankintalaki määrittelee monisyisen ympäristön, jossa julkisia hankintoja tekevät toimivat. Yksi tärkeimpiä hankintalaissa määrättyjä asioita on hankintayksikön velvoittaminen hankintojen kilpailuttamiseen. Velvollisuus kilpailuttaa syntyy, kun hankinnan kokonaisarvo ylittää kyseisen hankinnan toimialalle määritellyn kynnsarvon.²⁴ Vuoden 2014 hankintadirektiivit edellyttivät hankintojen valvontaa koskevan rakenteen luomista, sillä direktiivien mukaan on varmistettava, että julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamista valvotaan.²⁵

Tutkimuksen aiheeksi valikoitui julkiset hankinnat, sillä ne liittyvät vahvasti nykyisiin työtehtäviini. Julkisten hankintojen tekeminen on haastavaa ja tarkkuutta vaativaa. Julkisten hankintojen oikeaoppinen tekeminen vaatii suunnitelmallisuutta ja oikeudellista osaamista sekä oikeaoppista lain tulkintaa. Tutkimusaiheen merkittävyyttä lisää se, että julkisten hankintojen vuosittainen määrä ja hankintojen rahallinen arvo ovat merkittäviä. Tutkimuksen tarkoituksena on selventää lukijalle mitä julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan, minkälaisia virheitä julkisia hankintoja tehdessä voi tulla ja minkälaisia työkaluja hankintalaki tunnistaa virheiden korjaamiseksi hankintayksikön näkökulmasta.

²² Määttä & Voutilainen, 2017, s. 14

²³ Kilpailu ja kuluttajavirasto, 2022, s. 1

²⁴ Kilpailu ja kuluttajavirasto, 2022, s. 4–5

²⁵ Kilpailu ja kuluttajavirasto, 2022, s. 5

Tutkimuksessa hankintalakia tarkastellaan työväliseen tarkastelun näkökulmasta ja tutkimuksen tarkoituksena on löytää vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Minkälaisia virheitä julkisia hankintoja tehdessä voi tulla?
- Mihin hankintojen korjaamismenettelyllä pyritään?
- Mikä on hankintaoikaisu?
- Tunnistaako hankintalaki muita korjaamismenettelyjä hankintaoikaisun lisäksi?

Tämän tutkimuksen ulkopuolelle rajataan pienhankinnat, sillä pienhankintojen tekemiseen riittää hallintoyksikön omien ohjeiden noudattaminen ja täten ne jäävät kokonaan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Myös erityisalojen hankintalait jäävät tutkimuksen rajauksen ulkopuolelle. Erityisalojen hankinnoille on säädetty omat hankintalait, joita ovat Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista 1531/2011 ja Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1398/2016. Erityisalojen hankinnoilla tarkoitetaan sellaisia hankintoja, jotka ovat suhteellisen suuriarvoisia ja niitä tekevät laissa erikseen säädeltyjen toimialojen yksiköt. Tällaisia ovat esimerkiksi vesihuolto, energiahuolto sekä eräät julkisoikeudellisetlaitokset, kuten poliisi.²⁶ Hankkivan yksikön luonne, hankkivan yksikön harjoittama toiminta sekä hankinnan kohde ja arvo vaikuttavat erityisalojen hankintalain soveltamisalaan²⁷.

1.3 Tutkimusmenetelmä, tutkimuksen rakenne ja lähdeaineisto

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa käytetään lainopillista eli oikeusdogmaattista menetelmää. Oikeusdogmaattisen tutkimusmenetelmän kohteena on voimassaoleva oikeus ja sen oikeusnormien sisällön selventäminen. Oikeusdogmaattinen tutkimusmenetelmä tutkii ja tulkitsee voimassaolevaa oikeutta

²⁶ Karinkantaja & Lahtinen, 2027, s. 158; Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista, 2011

²⁷ Karinkanta & Lahtinen, 2007, s. 158

sekä sitä, mikä merkitys laista ja muista oikeuslähteistä löytyvällä materiaalilla on voimassa olevalle oikeudelle.²⁸ Tutkimusmenetelmän mukaisesti tutkimuksen tarkoitus on voimassaolevan oikeuden sisältöä tulkitsemalla ja systematisoimalla lakia ja muiden oikeuslähteiden sisältöä selventää lukijalle miten lainsäädäntö ja muut oikeuslähteet määrittelee mitä julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan, mitä velvoitteita ja rajoitteita julkisten hankintojen tekemiseen kohdistuu hankintayksikön näkökulmasta ja minkälaisia työkaluja hankintayksiköille on tarjolla, mikäli hankintaa tehdessä tapahtuu virheitä.

Tutkimus koostuu viidestä pääluvusta ja kukin pääluku jakautuu alalukuihin. Pääluvut jakavat tutkimuksen kolmeen osaan: johdantoon, teoriaan ja johtopäätöksiin. Ensimmäinen pääluku muodostaa tutkimuksen johdanto osuuden. Johdantoluvussa lukijalle esitellään tutkimuksen aihe. Aiheeseen johdattelun lisäksi johdantoluvussa esitellään tutkimusongelma, tutkimuskysymykset sekä tutkimuksen rajaukset. Lopuksi johdantoluvussa avataan tutkimuksen tutkimusmenetelmää, tutkimuksen rakennetta ja minkälaista lähdeaineistoa tutkimuksessa on käytetty.

Tutkimuksen teoreettisen osuuden muodostavat tutkimuksen toinen, kolmas ja neljäs pääluku. Toisessa luvussa perehdytään siihen mitä julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan, mitkä ovat julkisten hankintojen keskeiset periaatteet, mitä hankintayksiköllä tarkoitetaan sekä avataan julkisten hankintojen prosessia. Kolmannen luvun tarkoituksena on avata lukijalle minkälaisia virheitä julkisten hankintojen hankintaprosessissa voi tapahtua. Luvussa perehdytään kilpailun merkitykseen julkisissa hankinnoissa, sekä tyypillisimpiin tilanteisiin, joissa tapahtuu virheitä julkisia hankintoja tehdessä. Neljännessä luvussa käsitellään hankintaprosessissa tapahtuneen virheen korjaamista hankintayksikön näkökulmasta. Luvussa käsitellään hankintaoikaisua sekä muita työkaluja, joita hankintalaki tarjoaa hankintayksikölle hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen korjaamiseksi.

²⁸ Hirvonen, 2011, s. 21–24

Johtopäätökset osuuden muodostaa tutkimuksen viimeinen pääluku. Viimeisessä luvussa kootaan yhteen tutkimuksessa esille nousseet asiat, tutkimustulokset sekä esitellään tutkimuksen johtopäätökset. Viimeisessä luvussa pohditaan myös jatkotutkimusideoita. Aivan tutkimuksen lopusta löytyy lähdeluettelo.

Koska tutkimuksessa tutkitaan julkisten hankintojen voimassaolevaa oikeuden sisältöä lain ja muiden oikeuslähteiden avulla, on tutkimuksen keskeisempänä lähdeaineistona hankintalaki. Lainopillisen tutkimuksen tapaan muita tärkeitä lähteitä hankintalain lisäksi ovat hankintoihin liittyvät lain valmisteluasiakirjat, viranomaisten julkaisut, oikeudelliset artikkelit, aiheeseen liittyvä oikeuskirjallisuus sekä Markkinaoikeuden tapaukset. Tutkimuksen tekstin, joka on kirjoitettu omin sanoin ja perustuen lähteisiin, tiivistämiseen ja kielenhuoltoon on käytetty avuksi tekoälyä (ChatGPT). Tekoälyn tuottamaa tekstiä ei ole käytetty sellaisenaan ja sitä on arvioitu kriittisesti.

2 Julkinen hankinta

2.1 Julkisen hankinnan määrittelyminen

Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan sellaisia tavara-, palvelu- sekä rakennusurakkahankintoja, joita valtio, kunnat sekä kuntayhtymät, valtion liikelaitokset ja muut hankintalainsäädännössä määritellyt hankintayksiköt tekevät oman organisaationsa ulkopuolelta.²⁹ Tarkemmin hankinnalla tarkoitetaan tavaroiden sekä palveluiden ostamista, vuokraamista tai vuokraamiseen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä³⁰. Tavarahankinnalla tarkoitetaan tuotteiden ostamista, vuokraamista, leasingia tai osamaksulla ostamista. Tavarahankintoihin katsotaan myös osto-optiot sekä tavaroiden lisäksi niiden kokoamis- tai asennustyöt. Palveluhankinnalla tarkoitetaan hankintaa, jossa hankinnan kohteena on palvelujen suorittaminen. Palvelun lisäksi palveluhankintaan voi myös sisältyä tavarahankintoja sekä rakennustöitä. Palveluhankintoja ovat esimerkiksi huolto- ja korjauspalvelut, kuljetuspalvelut, tietojenkäsittelypalvelut, sosiaali- ja terveystyöpalvelut ja koulutuspalvelut.³¹

Rakennusurakkahankinnalla tarkoitetaan sellaista hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on toteuttaa tai suunnitella ja toteuttaa rakennustyö tai rakennusurakka. Rakennusurakalla tarkoitetaan esimerkiksi talon-, maan- tai vesirakennustöiden muodostamaa taloudellista tai teknistä kokonaisuutta.³² Rakennusurakkaa vastaavalla käyttöoikeusurakalla puolestaan tarkoitetaan urakkaa, jonka rakennustyön vastikkeena on rakennettavan kohteen käyttöoikeus. Vastike tulee siis oikeudesta käyttää hankintasopimuksen kohteena olevaa rakennuskohdetta.³³

²⁹ Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025a

³⁰ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 49

³¹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 51

³² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 50

³³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 51

Oli sitten kyseessä tavara-, palvelu- tai rakennusurakkahankinta julkisten hankintojen sääntelyn pääasiallisena tavoitteena on julkisten varojen käytön tehostaminen, markkinoilla olevan kilpailun hyödyntäminen, yritysten kilpailukyvyyn parantaminen sekä toimittajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun varmistaminen hankintamenettelyssä ³⁴. Julkisten hankintojen sääntelyllä pyritään edistämään markkinoiden toimintaa, toiminnan julkisuus ja avoimuus huomioiden ³⁵. Hankintalain keskeisimpiä periaatteita on kilpailuttamisvelvollisuus. Hankintalain menettelysäännöksiä noudattaen hankintayksiköiden on kilpailuttettava hankintansa. Hankintojen kilpailuttamisen tarkoituksena on hyödyntää markkinoilla olevia kilpailumahdollisuuksia, tehostaa julkisten varojen käyttöä sekä parantaa hankinnan taloudellista tarkoituksenmukaisuutta. Kilpailuttamisvelvollisuus koskee kuitenkin vain kynnysarvot ylittäviä hankintoja. Kynnysarvo, eli yksittäisen hankinnan suurin mahdollinen ennakoitukokonaisarvo, määrittelee sovelletaanko hankintaan kansallista menettelyä vai EU-menettelyä. ³⁶ Kilpailuttamisvelvollisuuden lisäksi julkisten hankintojen tekemistä määrittävät niiden keskeisimmät periaatteet.

2.2 Julkisten hankintojen keskeiset periaatteet

Julkinen hankinta on enemmän kuin onnistunut kilpailutus. Kilpailutuksen lisäksi julkisia hankintoja tehdessä on huomioitava julkisten hankintojen keskeiset periaatteet, joita ovat syrjimättömyys, tasapuolisuus, avoimuus ja suhteellisuus. Näitä periaatteita on noudatettava kaikissa hankintamenettelyn vaiheissa. ³⁷ Julkisten hankintojen keskeisten periaatteiden taustalla on Euroopan toiminnasta tehty sopimus ja periaatteet on todettu hankintalain 3§:ssä. Lainkohdan mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyyn osallistuvia tarjoajia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Tämän

³⁴ Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025a; Nieminen, 2016

³⁵ Nieminen, 2016

³⁶ Nieminen, 2016

³⁷ Nieminen, 2016.; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.21, s. 25

lisäksi hankintayksikön on toimittava avoimesti ja suhteellisuusvaatimukset huomioiden.³⁸

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 12 artiklan syrjintäkielto on hankintalainsäädännön kannalta julkisten hankintojen keskeisin periaate³⁹. Syrjimättömyysperiaate on laaja, sillä se käsittää kaikenlaisen syrjinnän. Syrjimättömyysperiaatteen mukaan hankinnalle asetetut vaatimukset eivät saa olla paikallisia, tiettyä aluetta tai tiettyä toimittajaa suosivia tai syrjiviä. Ehdokkaan tai tarjoajan valintaan ei saa vaikuttaa tekijät, jotka eivät liity hankinnan toteuttamiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi ehdokkaiden tai tarjoajien kansallisuus tai heidän maantieteellinen sijaintipaikkansa. Eri maista tai eri paikkakunnilta olevia ehdokkaita tai tarjoajia on siis kohdeltava samalla tavalla kuin kotimaisia tai oman paikkakunnan toimittajia. Syrjimättömyysperiaatteen mukaan samanlaisia tilanteita ei siis saa kohdella eri tavoin, ellei erilainen kohtelu ole perusteltavissa puolueettomasti.⁴⁰

Tasapuolisuusperiaatteella viitataan julkisessa hankinnassa ehdokkaiden tai tarjoajien yhdenvertaiseen kohteluun. Tarjouspyyntö tulee laatia niin, että hankinnan kohde on määritelty siten, ettei määrittelyt aseta tarjoajia epätasa-arvoiseen asemaan. Tarjoajia ja tarjouksia arvioitaessa asetetut vaatimukset koskevat kaikkia tarjoajia samalla tavalla. Tasapuolisuusperiaatteen mukaan samanlaisia tilanteita ei siis saa kohdella eritavoin, eikä erilaisia tilanteita saa kohdella samalla tavoin. Erilainen kohtelu on sallittua vain, mikäli se on objektiivisesti perusteltavissa.⁴¹

Avoimuusperiaate perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen oikeuskäytännöön sekä kansallisesti hallinnon avoimuutta koskeviin lainsäädännöllisiin vaatimuksiin, joista säädetään hallintolaissa 434/2003 sekä laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999⁴². Avoimuusperiaatteen mukaan hankinnasta on ilmoitettava julkisesti.

³⁸ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d

³⁹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 21

⁴⁰ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 21–22; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d; Nieminen, 2016

⁴¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d; Nieminen, 2016

⁴² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 24; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d

Tämä tarkoittaa sitä, että hankintamenettelyä koskevat asiakirjat ja niissä olevat tiedot ovat lähtökohtaisesti julkisia. Myös tarjouskilpailun tuloksesta tulee ilmoittaa avoimesti tarjouskilpailuun osallistuneille. Tarjouspyyntö on saatettava kaikkien halukkaiden saataville tai vähintään niille, jotka ovat rajoitetussa menettelyssä valikoituneet tarjousmenettelyyn.⁴³ Avoimuusperiaatetta rajoittaa kuitenkin tietyt salassapitotarpeet, jotka on määritelty viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) koskevassa lainsäädännössä⁴⁴.

Suhteellisuusperiaatteen mukaan hankintamenettelyssä asetettujen vaatimusten on oltava oikeassa suhteessa tavoitellun päämäärän kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että hankinnan luonne ja arvo on huomioitava, kun tarjoajien soveltuvuusehtoja ja valintaehtoja määritellään. Myös tarjouspyynnön sisällön ja vaatimusten on oltava oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden.⁴⁵ Oikeuskäytännössä on myös katsottu, että suhteellisuusperiaatteen tulee huomioidaan kohtuullisuuden vaatimukset.⁴⁶ Hankintalaissa suhteellisuusperiaatteen vaatimukset näkyvät esimerkiksi siten, että lain säännökset kieltävät hankintayksiköitä asettamasta tarjouskilpailuun osallistuville liian korkeita liikevaihtovaatimuksia⁴⁷.

Syrjimättömyys-, tasapuolisuus-, avoimuus- ja suhteellisuusperiaatteilla on keskeinen merkitys myös yksittäisten menettelysäännösten tulkinnassa, sillä kaikkia tilanteita kattavaa normistoa ei ole mahdollista säätää. Julkisten hankintojen keskeiset periaatteet ovat täten keskeisessä asemassa yksittäisten tulkintatilanteiden ratkeamisessa. Periaatteiden avulla pystytään esimerkiksi arvioimaan yksittäisissä tilanteissa sitä, onko hankintamenettelyssä kaikkia tarjoajia kohdeltu tasapuolisesti ja syrjimättömästi, onko menettely riittävän avoimesti ja ovatko hankinnan kokoon ja laatuun nähden tarjousmenettelylle asetetut vaatimukset olleet oikeassa suhteessa.⁴⁸

⁴³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 24; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d; Nieminen, 2016

⁴⁴ Nieminen, 2016

⁴⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 25; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d; Nieminen, 2016

⁴⁶ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d

⁴⁷ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025d

⁴⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 25

2.3 Hankintayksiköt

Julkista hankintaa tehdessä osapuolia ovat hankinnan tekevä hankintayksikkö, ehdokkaat, tarjoajat ja toimittajat ⁴⁹. Julkista hankintaa tehdessä hankintayksikön tavoitteena on tehdä kokonaistaloudellisesti edullinen hankintasopimus valitun toimittajan kanssa ⁵⁰. Markkinoilla olevaa kilpailua hyödyntämällä hankintayksikön tarkoituksena on saada aikaan sopimussuhde, jonka tuloksena saadaan toimiva ja oikea tuote tai palvelu parhailla mahdollisilla ehdoilla ⁵¹. Hankintayksikön käsite on laaja ja hankintalakia sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkien viranomaisten ja tiettyjen viranomaisiin verrattavien hankintayksiköiden tekemiin hankintoihin, jotka on tehty verovaroilla. ⁵²

Hankintalain 5§:n mukaan hankintayksiköllä tarkoitetaan valtion, hyvinvointialueiden, hyvinvointiyhtymien, kuntien ja kuntayhtymien viranomaisia. Valtion viranomaisilla tarkoitetaan valtion keskus-, alue-, sekä paikallishallintoviranomaisia. Lain soveltamisen piiriin kuuluvia hankintayksiköitä ovat täten muun muassa ministeriöt ja niiden alaiset virastot, eduskunta, työ- ja elinkeinokeskukset ja tuomioistuinlaitos. ⁵³ Kuntien viranomaisilla puolestaan tarkoitetaan kunnanvaltuustoja, kunnanhallituksia, johtokuntia ja toimikuntia. Hankintalakia sovelletaan myös kuntayhtymiin, joita ovat koulutuskuntayhtymät ja sairaanhoitopiirit. ⁵⁴ Hankintalain 5§:n mukaan hankintalakia sovelletaan myös muihin hankintayksiköihin kuten evankelis-luterilaiseen ja ortodoksiseen kirkkoon, niiden seurakuntiin ja muihin viranomaisiin sekä valtion liikelaitoksista annetun lain 1185/2002 mukaisiin liikelaitoksiin ja julkisoikeudellisiin laitoksiin. Kirkkolaissa 154/1993 säädetään kir-

⁴⁹ Voutilainen & Määttä, 2017, s. 19

⁵⁰ Voutilainen & Määttä, 2017, s. 19

⁵¹ Nieminen, 2016

⁵² Kuoppamäki, 2018, s. 442; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 27; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö – Hankintayksiköt, 2024

⁵³ Kuoppamäki, 2018, s. 444; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 28; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d

⁵⁴ Kuoppamäki, 2018, s. 444; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 28–29; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d

kon hankintamenettelyistä. Hankintalaissa on myös selvyuden vuoksi mainittu kirkon viranomaiset, sillä ne kuuluvat julkishallintoon ja käyttävät erilaisissa asiayhteyksissä julkista valtaa.⁵⁵

Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on perustettu täyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita ja on sellainen, jolla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta. Julkisoikeudellista laitosta pääasiallisesti rahoittaa hankintalain tarkoittama hankintayksikkö.⁵⁶ Se voi olla myös hankintalaissa määritellyn hankintayksikön hallinnollisessa valvonnassa tai julkisoikeudellisen laitoksen johto, -valvonta- tai hallintoelimen jäsenistä puolet on nimitetty valvovan hankintayksikön toimesta. Julkisoikeudelliset laitokset voivat siis olla muodollisesti valtiosta tai kunnista irrallisia oikeushenkilöitä, kuten yhdistyksiä tai säätiöitä, mutta niitä kohtaan kuitenkin hankintayksikkö harjoittaa määräysvaltaa valvonnan tai rahoituksen suhteen.⁵⁷ Valtion liikelaitoksia ovat esimerkiksi Metsähallitus ja Senaatti-kiinteistöt.⁵⁸

Julkisoikeudellisen laitoksen määrittäminen on yksi hankintalain eniten epäselvyyttä aiheuttavista säännöksistä. Koska hankintalaki koskee muitakin kuin valtiota ja kuntia, tärkeää on tunnistaa toiminnan luonne, joka määrittää hankintasäännöksen soveltamisen.⁵⁹ Ongelmia lain tulkintaan tuo esimerkiksi tilanteet, joissa hankintaa tekevä yksikkö ei mielestään ole hankintalain mukainen hankintayksikkö, eikä täten omasta mielestään velvollinen noudattamaan hankintalain kilpailuttamissäännöksiä⁶⁰. Hankintamenettelyn käynnistymistä odottavat yritykset voivat olla asiasta eri mieltä. Ratkaisu saadaan viime-

⁵⁵ Kuoppamäki, 2018, s.444–445; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.27–28; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d

⁵⁶ Työ- ja elinkeinoministeriö, N.d.; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.27–28, s.31–32, s.40; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d; Kuoppamäki, 2018, s. 445

⁵⁷ Työ- ja elinkeinoministeriö, N.d.; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.27–28, s.31–32, s.40; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d; Kuoppamäki, 2018, s. 445

⁵⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 29; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d

⁵⁹ Kuoppamäki, 2018, s. 445; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 32–33

⁶⁰ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 32

kädessä viemällä asia käsiteltäväksi markkinaoikeuteen ja viimeistään korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä.⁶¹ Julkisoikeudellisen laitoksen määrittämisen selkeys on hämärtyneet myös siksi, että raja julkisen ja yksityisen toiminnan välillä on tullut entistä enemmän epäselväksi. Tähän on vaikuttanut julkisen ja yksityisen toiminnan liikelaitostaminen, yhtiöittäminen ja yksityistäminen.⁶²

Kun arvioidaan sitä, onko kyseessä julkisoikeudellinen laitos on yksikön toiminnallisen luonteen arvioimisella isompi painoarvo kuin sillä katsotaanko yksikön muodollisesti kuuluvan julkiseen hallintoon⁶³. Toiminnallisen luonteen arvioinnissa huomiota kiinnitetään muun muassa siihen mihin tarkoitukseen yksikkö on perustettu ja millaisista tehtävistä se huolehtii. Julkisoikeudellista laitosta määriteltäessä on merkitystä yleisen edun mukaisien tehtävien hoitamisen kriteerin täyttymisellä. Se mitä yleisen edun mukaisella tehtävällä tarkoitetaan on hankalaa määritellä. Myös se, että yksikkö on nimenomaan perustettu huolehtimaan yleisen edun mukaisista tehtävistä, on julkisoikeudellisen laitoksen käsitteen täyttymisen edellytys.⁶⁴

Jotta pystytään varmistumaan, että yksikkö on tosiallisesti perustettu huolehtimaan yleisen edun mukaisista tehtävistä, vaatii se selvitystä yksikön perustamisen syistä. Yleisen edun mukaisiksi tarpeiksi katsotaan muut kuin teolliset ja kaupalliset tarpeet. Yksikön toimintaa arvioitaessa on tarkasteltava asetettuja toiminnantavoitteita. Tavoitteet ovat yleisen edun mukaisia silloin kun ne ovat yleisiä tai sosiaalisia, ja teollisia tai kaupallisia silloin kun yksinomaisena tavoitteena on tuottaa voittoa.⁶⁵ Yleisen edun mukaisia tar-

⁶¹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 32

⁶² Kuoppamäki, 2018, s. 445; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 31–36

⁶³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 32

⁶⁴ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 32–36

⁶⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 33–36

peita ovat esimerkiksi tarpeet, joita tyydytetään muilla tavoin kuin tarjoamalla markkinoilla tavaroita tai palveluja ⁶⁶. Huomiota tulee kiinnittää siihen, toimiiko yksikkö kilpailuolosuhteissa, kuuluvatko sen tehtävät julkisen viranomaisen tehtävien piiriin, tavoitel-laanko toiminnalla voittoa ja kuka kantaa riskin toiminnasta ⁶⁷.

Hankintalain 5§ :n mukaan lakia sovelletaan minkätähansa tahon tekemiin hankintoihin niissä tilanteissa, joissa hankinnan rahoituksesta yli puolet tulee hankintalain 5§ :n 1-4 kohdassa tarkoitetuilta hankintayksiköiltä. Julkista tukea hankintoihinsa saavat yksityiset toimijat voivat siis täten tulla hankintalain soveltamisen piiriin. Jotta tukea saava toimija katsottaisiin hankintalain tarkoittamaksi hankintayksiköksi, tulee julkisen tuen kohdistua tiettyyn hankintaa. Lain soveltamisen piiriin kuuluva julkinen tuki voi esimerkiksi olla korkotuettu laina, korkotuki tai Euroopan yhteisön rahastoista saatavaa tuki, silloin kun korkotuki tai muu rahoitukseen saatu palauttamaton tukiosuus on yli puolet hankinnan arvosta. ⁶⁸ Säännöksen on katsottu olevan kilpailupoliittisesti merkittävä, sillä se rajoittaa hankintalain velvoitteiden laiminlyöntiä julkista tukea myöntämällä ⁶⁹. Tästä syystä hankinnan tekemiseksi tukea myöntävä yksikön on aiheellista kiinnittää tukea saavan toimijan huomio hankintalain kilpailuttamisveloitteeseen. ⁷⁰

2.4 Julkisten hankintojen prosessi

Hankintatoimen tehtävänä on tukea organisaation ydintoimintoja siten, että organisaatiolla on käytettävissään tarkoituksenmukaiset ja taloudelliset tuotteet sekä asiantuntijapalvelut tuloksellisen toiminnan saavuttamiseksi ⁷¹. Hankinnan käynnistämisen edellytyksenä on, että hankintayksiköllä on tarve hankittavalle tavaralle tai palvelulle sekä

⁶⁶ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 33

⁶⁷ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 33–34

⁶⁸ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 27–30

⁶⁹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d

⁷⁰ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024d; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 27–30

⁷¹ Valtiovarainministeriö, 2017, s. 26

hankintasuunnitelmassa on ainakin alustavasti osoitettu hankintaan riittävät määrärahat tai hankinnan toteuttamiseksi on talousarviossa myönnetty tilausvaltuutta. Julkisten hankintojen hankintaprosessissa on tunnistettavissa kolme vaihetta, jotka ovat suunnittelu ja valmistelu, kilpailutus ja sopimuskausi.⁷²

Hankintaprosessi alkaa hankintatarpeen kartoittamisella sekä hankinnan suunnittelemisella. Hankintaprosessin alussa hankintayksikön tehtävänä on selvittää, millaisia tuotteita tai palveluja tarvitaan ja mitä tulee ottaa huomioon niitä ostettaessa.⁷³ Hankintayksikön tulee siis kartoittaa ja ymmärtää minkälaisia tarpeita ja kriteerejä hankinnan loppukäyttäjillä on. Yhteistyö hankintayksikön, loppukäyttäjien ja tarpeellisten asiantuntijoiden kesken on äärimmäisen tärkeää, jotta hankittavan tavaran tai palvelun kriteerit saadaan hankinnan alkuvaiheessa määriteltyä oikein.⁷⁴

Hankinnan suunnittelu ja valmistelu vaiheessa on tarpeen mukaan hyvä tehdä markkinakartoitusta. Markkinakartoituksen tarkoituksena on selvittää millaisia toimittajia ja vaihtoehtoja markkinoilla on tarjolla. Markkinakartoitus auttaa hankkivaa organisaatiota saamaan paremman käsityksen onnistuneen hankinnan edellytyksistä. Kun markkinoiden tarjonta on selvillä, on hankinnan sisältö sekä valinta- ja vertailuperusteet määriteltävissä tarkemmin. Markkinakartoituksen yksi tavoite on antaa tietoa minkälaisia ominaisuuksia tavaralta tai palvelulta ja sen toimittajalta on hyvä edellyttää, sekä minkä verran voidaan jättää tilaa innovointiin. Markkinakartoitusta tehdessä on tärkeää selkeästi erottaa toimittajille, että kyseessä on markkinakartoitus eikä kilpailutus.⁷⁵

Hankintayksikön tulee hyödyntää markkinoilla olemassa olevaa kilpailua ja pyrkiä löytämään hankintatarpeisiinsa hinta-laatu-suhteeltaan parhaiten soveltuva ratkaisu. Jotta tässä onnistutaan, tulee hankinnalle asettaa selkeät määritelmät ja tavoite. Hankintayk-

⁷² Valtiovarainministeriö, 2017, s. 26, s. 37; Nieminen, 2016

⁷³ Pekkala ja muut, 2019, s. 21

⁷⁴ Pekkala ja muut, 2019, s. 21; Nieminen, 2016

⁷⁵ Pekkala ja muut, 2019, s. 21; Nieminen, 2016

sikön on määriteltävä mitä se haluaa hankkia, mitkä kriteerit ja laatu ovat riittäviä ja min-kälaista kumppanuutta hankinnan toteuttamiseksi se toimittajan kanssa tavoittelee. Hankinnan suunnittelu vaiheessa on tärkeää myös miettiä, miten sopimuskauden aikai-nen yhteistyö varmistetaan ja kuinka riitatilanteet ratkaistaan.⁷⁶ Hankintasopimuksen valmisteluvaihe edellyttää hankintalain noudattamisen lisäksi myös sopimusosaamisen. Hankintasopimuksen on kuvattava selkeästi mistä on sovittu ja miten toimintaa kehite-tään sopimuskauden aikana, sekä sopimuksessa on huomioitava hankintalainsäädännön vaikutukset. Hankinta on hyvä myös aikatauluttaa. Hankinnan toteuttamistavat, aika-taulu ja etenemisen seuranta on hyvä kirjata sopimusehtoihin.⁷⁷

Hankintalainsäätelyn tarkoituksena on edistää kilpailua, vahvistaa toimittajien kilpailu-kykyä markkinoilla sekä antaa hankintayksikölle edellytykset tehdä mahdollisimman ta-loudellinen hankinta. Lainsäädäntö määrittelee periaatteet, joita hankintojen kilpailut-tamisessa tulee noudattaa. Hankintayksikkö ei saa käyttää kilpailuttamista keinona markkinahintojen selvittämiseen eikä markkinatilanteen kartoittamiseen.⁷⁸ Kilpailutuk-sen järjestämisen nimenomaisena tarkoituksena on päätyä tarjoajan valintaan sekä hankintasopimuksen syntymiseen. Kun hankintayksikkö käynnistää hankintamenettelyn, tulee sen tiedottaa hankinnan käynnistymisestä avoimesti ja tarpeeksi laajasti siten että tieto on tarjoajien helposti saatavilla. Kilpailun toteutumiseksi on tärkeää, että yritykset saavat tasapuolisesti ja riittävästi tietoa hankinnoista. Kilpailutusvaihe alkaa siitä, kun hankintailmoitus julkaistaan.⁷⁹

Tavaroilta, palveluilta tai rakennusurakoilta vaadittavat ominaisuudet on kirjattava han-kinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin sekä tarvittaessa niihin sisältyviin teknisiin eri-telmiin. Samat tiedot on esitettävä hankintailmoituksessa sekä tarjouspyynnössä. Mää-ritelmät on laadittava niin etteivät ne perusteettomasti rajoita kilpailua. Tämä tarkoittaa

⁷⁶ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 22; Nieminen, 2016; Pekkala ja muut, 2019, s. 21

⁷⁷ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 22; Nieminen, 2016; Pekkala ja muut, 2019, s. 21

⁷⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 21–22; Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025a; Nieminen, 2016

⁷⁹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 21–22; Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025a; Nieminen, 2016

sitä, että kaikille potentiaalisille tarjoajille on annettava samanlaiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun. Tarjousten jättöajan päätyttyä hankintayksikön on suoritettava tarjousten vertailu ja pisteytys tarjouspyynnössä asetettujen määritelmien ja vaatimusten mukaisesti.⁸⁰

Hankintalain 71§ ohjaa kuinka hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät on laadittava. Kun hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät perustuvat suorituskykyä koskeviin vaatimuksiin, tulee määritelmien tai toiminnallisten vaatimusten olla riittävän täsmällisiä. Määritelmien ollessa riittävän tarkkoja, pystyvät tarjoajat tunnistamaan mitä ollaan hankkimassa ja esittämään tarjouksessaan oikeat tekniset ratkaisut.⁸¹ Määritelmät voivat perustua myös viittauksiin kansallisista tai kansainvälisistä standardeista, kansainväliin teknisiin arviointeihin tai teknisiin määritelmiin. Määritelmiä laadittaessa ei saa suosia tai syrjiä tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tietyn valmistajan maininta, tiettyyn tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen tietyn tarjoajan tavaroille tai palvelulle, tai vastaavaan viittaaminen on kiellettyä.⁸²

Hankintalain 4§:n mukaan hankintasopimuksella tarkoitetaan hankintayksikön ja toimitajan välille tehtyä kirjallista sopimusta, jonka tarkoituksena on taloudellista vastiketta vastaan tavarankäynnin hankkiminen, rakennusurakan toteuttaminen tai palvelun suorittaminen. Muita hankintamenettelyn kannalta tärkeitä määritelmiä ovat toimittaja, tarjoaja ja ehdokas. Toimittajalla hankintalain 4§:ssä tarkoitetaan henkilöä, oikeushenkilöä, julkista tahoa tai näiden ryhmää, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita, palveluita tai rakennusurakoita. Saman lainkohdan mukaan tarjoajalla puolestaan tarkoitetaan toimittajaa, joka on jättänyt tarjouksen. Saman lainkohdan mukaan ehdokkaalla taas tarkoitetaan toimitta-

⁸⁰ Julkisten hankintojen neuvonta yksikkö, 2024b; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 182, s. 184–186, s. 191; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024c

⁸¹ Julkisten hankintojen neuvonta yksikkö, 2024b; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 182, s. 184–186, s. 191; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024c

⁸² Julkisten hankintojen neuvonta yksikkö, 2024b; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 182, s. 184–186, s. 191; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024c

jaa, joka on ilmaissut halukkuutensa osallistua rajoitettuun menettelyyn, neuvottelumenettelyyn, kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn tai suoramarkintaan. Näiden lisäksi muita hankintamenettelyjä ovat muun muassa avoin menettely, dynaaminen hankintajärjestelmä, sähköinen huutokauppa ja suoramarkinta. Hankintayksikön tulee valita hankinnan sisältöön, luonteeseen ja laatuun parhaiten soveltuva hankintamenettely. Onnistuneen hankintamenettelyn lopputuloksena on hankintasopimuksen tekeminen ja hankinnan toimeenpaneminen hankintasopimuksen mukaisesti.⁸³

Hankintamenettelyistä on kaikkein käytetyin on avoin menettely. Sen käyttö soveltuu hankintoihin, joissa ei ole tarpeen rajoittaa tarjoajien ja tarjousten määrää esimerkiksi vertailujen helpottamiseksi tai hallintotyön välttämiseksi.⁸⁴ Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja samanaikaisesti asettaa tarjouspyynnön kaikkien saataville. Hankintayksikkö voi sähköisesti julkaista tarjouspyyntöasiakirjat verkkosivuillaan tai pyydettäessä toimittaa ne. Asiakirjat voidaan myös liittää suoraan HILMA:ssa julkaistuu hankintailmoitukseen. Avoimessa menettelyssä tarjouksen tekeminen on mahdollista kaikille toimittajille. Halutessaan hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön suoraan toimittajille, joilta se tarjoukset haluaisi. Kun tarjoukset on saatu, tarkistetaan tarjoajien kelpoisuus.⁸⁵

Hankintaan liittyvien asiakirjojen ja niiden liitteiden tulee olla selkeästi laadittuja ja niistä on käytävä ilmi mitä hankitaan, millä laadulla ja laajuudella, mitkä ovat hankinnan keskeiset ehdot sekä miten hankintamenettely etenee. Myös tarjoajien osallistumiskelpoisuuden vaatimukset tulee ilmoittaa hankintailmoituksella tai tarjouspyynnössä. Nämä vähimmäisvaatimukset liittyvät tarjoajien yleiseen luotettavuuteen, taloudelliseen tilanteeseen, tekniseen osaamiseen tai muihin resurssitekijöihin. Vain soveltuviksi todettujen tarjoajien jättämät tarjoukset otetaan mukaan tarjousvertailuun. Hankintailmoituksessa

⁸³ Nieminen, 2016; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 21

⁸⁴ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024a

⁸⁵ Nieminen, 2016; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024a; Työ- ja elinkeinoministeriö, N.d.; Pekala ja muut, 2019, s. 21

tai tarjouspyynnössä hankintayksikön on myös ilmoitettava käytetäänkö tarjousten vertailuperusteena kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita vai hinta-laatusuhteen mukaisia vertailuperusteita.⁸⁶

Tarjouksen tulee vastata tarjouspyyntöä eli tarjouksen tulee täyttää tarjouspyynnössä asetetut vaatimukset. Tästä syystä hankintayksikön tulee laatia tarjouspyyntö tarkasti, jotta sen sisällössä ei ilmene epäselvyyksiä tai tulkinnanvaraisuutta.⁸⁷ Tarjousaikana tarjouksen sisällön täydentäminen tai tarkentaminen on mahdollista vain rajoitetusti⁸⁸. Esimerkiksi tarjouksessa tarjottu hinta on sitova eikä sitä voida muuttaa edes tarjousaikana. Tarjoajien yhdenvertainen ja syrjimätön kohtelu tarjousten käsittelyssä on välttämätöntä. Tarjoukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä tarjousten käsittelyn etenemisestä tai päätöksen valmistelusta tiedoteta ennen kuin hankintapäätös on tehty. Valmistuttuaan hankintapäätös annetaan tiedoksi tarjouskilpailuun osallistuneille ja siitä usein tiedotetaan myös laajemmin, esimerkiksi hankintaa tekevän yksikön verkkosivuilla tai heidän sisäisellä tiedotteella.⁸⁹

⁸⁶ Määttä & Voutilainen, 2017, s.191; Nieminen, 2016; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025g; Pekkala ja muut, 2019, s. 21

⁸⁷ Nieminen, 2016; Pekkala ja muut, 2019, s. 21; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 47–48

⁸⁸ Pekkala ja muut, 2019, s. 21

⁸⁹ Nieminen, 2016; Pekkala ja muut, 2019, s. 21; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 47–48

3 Virheet hankintaprosessissa

3.1 Kilpailun merkitys julkisissa hankinnoissa

Julkisten hankintojen tekemisen tavoitteena on edistää hankkivan organisaation liiketoimintaa parantamalla sen kilpailukykyä ja suorituskykyä⁹⁰. Markkinoilla tapahtuva kilpailu pakottaa ja rohkaisee tarjoajia kehittämään toimintaansa sekä etsimään ja innovoimaan uusia tuotteita ja toimintatapoja. Menestyäkseen markkinoilla yrityksen tulee ymmärtää hankintoja tekevien organisaatioiden tarpeet ja vastata niihin sopivilla ratkaisuilla, samalla silmällä pitäen kilpailutilannetta oman markkina-aseman ja kilpailukyvyn turvaamiseksi.⁹¹ Kilpailu on siis jatkuvaa vuorovaikutusta, jossa tarjoajat reagoivat toistensa toimiin ja näin edistävät teknisen ja taloudellisen osaamisen kasvua markkinoilla ja yhteiskunnassa⁹². Kilpailu on toimivaa silloin kun tarjoajat tosiasiallisesti kilpailevat keskenään. Kilpailu ohjaa ja kannustaa tarjoajia kehittämään uusia tuotteita ja palveluita. Se auttaa myös vahvistamaan yritysten suorituskykyä liiketoiminnan pitkäjänteisen kannattavuuden turvaamiseksi. Tuotteita ja palveluita hankkivan näkökulmasta kilpailu luo parempia ratkaisuja ja pitkällä tähtäimellä hyviä ja toimivia liiketoimintasuhteita.⁹³

Hankinta tarkoittaa hankkivan organisaation ulkopuolisten resurssien suunnitelmallista hallintaa, jonka tavoitteena on varmistaa toiminnan kannalta tarvittavien tuotteiden ja palveluiden saatavuus mahdollisimman kustannustehokkain ja tarkoituksenmukaisin ehdoin.⁹⁴ Hankkivan organisaation tulee suunnitella hankinnat osana sen toiminnan ja talouden ohjausta⁹⁵. Hankkivan organisaation tulee siis tehdä tietoisia päätöksiä muuttuva toimintaympäristö huomioiden siitä, mitä sen keskeiset tavoitteet ja

⁹⁰ Nieminen, 2016

⁹¹ Kuoppamäki, 2018, s.3, s.5; Nieminen, 2016

⁹² Kuoppamäki, 2018, s. 3

⁹³ Kuoppamäki, 2018, s.3, s.5; Nieminen, 2016

⁹⁴ Valtiovarainministeriö, 2017, s. 37; Nieminen, 2016

⁹⁵ Valtiovarainministeriö, 2017, s. 37

toimintalinjat ovat ja millä keinoin nämä tavoitteet saavutetaan. Julkisten varojen käyttö tulee kohdistaa ainoastaan hankintoihin, jotka tukevat näitä hankintayksikölle asetettuja tehtäviä ja tavoitteita.⁹⁶

Hankinnalla tarkoitetaan kaikkia sellaisia ostoja tuotteista ja palveluista, joista hankintayksikkö saa laskun ulkopuoliselta toimittajalta⁹⁷. Hankintatoimi kuuluu hankintayksiköiden tukitoimintoihin, jonka yhtenä tehtävänä on turvata ydintoimintojen häiriötön toteutuminen. Päätökset siitä mitä tuotetaan itse ja mitkä tavara- tai palveluhankinnat ostetaan ulkoa ovat erittäin tärkeitä organisaation kilpailukyvyille sekä suorituskyvyille. Hankintoja johtamalla hankintayksikkö pyrkii löytämään parhaat mahdolliset ratkaisut, jotka usein syntyvät yhdistämällä ja hyödyntämällä tehokkaasti tehokas oma toiminta ja paras toimittajamarkkinoiden potentiaali.⁹⁸

Toimittajilla ja oikean toimittajan valinnalla on keskeinen rooli hankintayksikön toiminnassa. Toimiva yhteistyö toimittajan kanssa edistää tuotteiden ja palveluiden kehittämistä ja uusien innovaatioiden hyödyntämistä. Hankintojen kustannustehokkuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen hankintayksikkö pystyy parhaiten vaikuttamaan hankinnan kriteerien määrittelyvaiheessa. Ennen hankintatoimenpiteiden aloittamista hankittava tuote tai palvelu tulee määritellä niin, että hankittavat toiminnot ja ominaisuudet ovat riittävät ja vastaavat todettua hankintatarvetta.⁹⁹

Uusien hankintojen tehtävänä ja tarkoituksena turvata organisaation materiaalien, tuotteiden ja palveluiden oikea-aikainen ja keskeytyksetön saatavuus. Hankintayksikön tehtävä on varmistaa, että hankittavien tuotteiden ja palveluiden laatu ovat vaatimusten mukaisia. Tämän lisäksi hankintayksikön tehtävä on hallita laatuun liittyviä kustannuksia. Hankintayksikkö huolehtii siis siitä, että tarvittavat tuotteet ja palvelut ovat organisaation saatavilla parhailla mahdollisilla ehdoilla. Julkisia hankintoja tehdessä tulee hankintojen

⁹⁶ Valtiovarainministeriö, 2017, s. 37; Nieminen, 2016

⁹⁷ Nieminen, 2016

⁹⁸ Nieminen, 2016

⁹⁹ Nieminen, 2016

perustua tehokkaaseen ja vastuulliseen varojen käyttöön. Kaikki hankintayksikön ulkopuoliset hankinnat on kilpailutettava ja yrityksille on annettava tosiallinen mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuun tasapuolisesti ja syrjimättömästi.¹⁰⁰

Yritysten näkökulmasta lähtökohdat julkisille hankinnoille ovat yksinkertaiset. Yritysten näkökulmasta hankintaprosessiin sisältyvät hankintatoimenpiteiden käynnistymisestä ilmoittaminen, tarjouksen jättäminen määräajan puitteissa, avoimet valintaperusteet, sekä kirjallinen päätös, josta on mahdollista valittaa. Jotta hankintalain sääntelyn tavoitteet saavutetaan, hankintojen parissa toimivien tulee tuntea ja ymmärtää menettelysäännöt ja niitä koskevien tulkintojen tausta ja tarkoitus. Julkisia hankintoja tehdessä on tapahtunut virhe silloin, kun hankintalain soveltamisessa on tapahtunut virhe. Tyypillisimpiä tilanteita, joissa virheitä tapahtuu ovat tilanteet, joissa hankintaa ei kilpailuteta, tarjoaja suljetaan perusteettomasti hankinnan ulkopuolelle tai tarjousten käsittelyssä tapahtuu virhe.¹⁰¹

3.2 Kilpailutuksen puuttuminen

Hankintayksikön tulee toiminnassaan huomioida Hankintalain 2§:n velvoitteet kohdella hankintamenettelyyn osallistuvia ja muita tarjoajia tasapuolisesti ja syrjimättä, sekä avoimuus ja suhteellisuus periaatteet huomioiden. Samanaikaisesti hankintayksikön tulee julkisia hankintoja tehdessään hyödyntää markkinoilla olemassa olevaa kilpailua ja pyrkiä kilpailun avulla löytämään tarpeisiinsa parhaiten soveltuva ja taloudellisesti edullisin ratkaisu.¹⁰² Tarjouskilpailun tarkoituksena on luoda kilpailua. Kilpailuttamisen onnistu-

¹⁰⁰ Nieminen, 2016; Hyvönen ja muut, 2007, s. 49; Elinkeinoelämän keskusliitto, 2022; Holma & Sammalmaa, 2018, s. 11; Ukkola, 2011, s.20–21

¹⁰¹ Nieminen, 2016; Hyvönen ja muut, 2007, s. 49; Elinkeinoelämän keskusliitto, 2022; Holma & Sammalmaa, 2018, s. 11; Ukkola, 2011, s.20–21

¹⁰² Nieminen, 2016; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.22, s.86

minen edellyttää, että hankintayksiköllä on selkeä käsitys siitä, mitä se on hankkimassa.¹⁰³ Jotta mahdollisimman monella yrityksellä on mahdollisuus osallistua hankintaan ja tarjouskilpailua saadaan aikaan, hankintayksikön on tiedotettava hankinnasta avoimesti. Hankintayksikön vastuulla on, että tieto hankinnan käynnistymisestä on tarjoajien saatavilla. Tarjoajilla ei lähtökohtaisesti ole käytössään muuta tietoa tarjousten laatimiseen kuin ne vaatimukset, jotka on hankintailmoituksessa ja tarjouspyyntöasiakirjoissa määritelty.¹⁰⁴

Hankinnan valmisteluvaiheessa hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoitusta ja käydä vuoropuhelua toimijoiden kanssa. Markkinakartoituksen ja vuoropuhelun tarkoituksena on vahvistaa hankintayksikön ymmärrystä markkinoista sekä se tukee hankinnan huolellista valmistelua ja antaa työkaluja tarjouspyyntöjen laatimiseen. Vuoropuhelun avulla hankintayksikkö voi saada lisätietoa esimerkiksi siitä, millaisia ratkaisuja markkinoilla on saatavilla, kuinka hankinnan kohde kannattaa määritellä ja minkälaisia vaatimuksia hankinnalle on järkevää asettaa.¹⁰⁵

Kun tarjouskilpailuun osallistuva yritys on mukana hankinnan valmistelussa, voi syntyä riski kilpailun vääristymisestä ja tasapuolisen kohtelun periaatteen heikentymisestä. Hankintayksikön tehtävänä on ehkäistä riskin syntyminen ja varmistaa, että kilpailu ja tasapuolinen kohtelu turvataan muilla toimenpiteillä. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi, että hankintayksikön tulee asettaa riittävän pitkä määräaika yrityksille jättää tarjous sekä hankintayksikön tulee toimittaa muille tarjoajille kaikki tiedot, jotka on hankinnan valmisteluvaiheessa jaettu sekä tiedot, jotka ovat syntyneet vuorovaikutuksen tuloksena.¹⁰⁶ Mikäli toimenpiteet eivät ole riittäviä, voi hankintayksikkö joutua sulkemaan tarjouskilpailun ulkopuolelle yrityksen, joka on saanut tulevasta hankinnasta liikaa ennakkotietoa muihin tarjoajiin nähden.¹⁰⁷

¹⁰³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.22, s.137

¹⁰⁴ Korruptiontorjunta, N.d.; Nieminen, 2016; Ukkola, 2011, s. 3

¹⁰⁵ Holma & Sammalmaa, 2018, s. 13; Elinkeinoelämän keskusliitto, 2022

¹⁰⁶ Holma & Sammalmaa, 2018, s. 14

¹⁰⁷ Elinkeinoelämän keskusliitto, 2022

Kun on kyse julkisesta hankinnasta, tarkoitetaan silloin hankintoja, jotka tulee tehdä mahdollisimman julkisesti ja avoimesti. Avoimessa hankinnassa kaikille halukkaille on turvattava tasavertaiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun.¹⁰⁸ Julkisia hankintoja tehdessä tulee hyödyntää markkinoilla olevat kilpailumahdollisuudet, sillä tarkoituksena on verovarojen mahdollisimman tehokas käyttö. Kilpailutus voidaan toteuttaa joko avoimella tarjouskilpailulla tai pyytämällä tarjoukset ennalta määritellyiltä objektiivisin ja syrjimättömin kriteerein valituilta toimittajilta.¹⁰⁹

Yksi julkisten hankintojen tyypillisimmistä virheistä on, ettei hankintoja tehdessä synny kilpailua. Kilpailun puuttuminen usein johtuu siitä, että hankintayksiköt eivät aina kiinnitä riittävästi huomiota siihen, että hankintamenettelyllä saataisiin aikaan todellista kilpailua. Ongelmia erityisesti aiheuttavat menettelyt, joilla suositaan tietyn toimittajan valintaa.¹¹⁰ Erityisesti palveluhankintojen kilpailuttamisessa on havaittu haasteita¹¹¹. Haasteet voivat johtua siitä, että palvelujen kilpailuttaminen on vielä monelle hankintayksikölle uutta, sillä palveluja on aiemmin tuotettu itse. Toisaalta palveluiden kilpailuttamisen haasteet voivat johtua siitä, että hankintayksikkö ei osaa riittävällä tavalla määritellä hankittavaa palvelua. Jos hankintaa ei osata määritellä riittävän selkeästi, on riski että tarjouspyynnön tiedot jäävät puutteelliseksi tai saadut tarjoukset eivät ole vertailukelpoisia keskenään.¹¹²

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:748/2025 hankintayksikkö on Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä, joka on vuonna 2018 allekirjoittanut ohjelmiston ylläpitosopimuksen. Sopimuksen ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo on ollut 1 224 040 euroa. Etelä-Savon hyvinvointialueen konsernipalveluiden toimialajohtaja on helmikuussa 2025 tehnyt suora hankintapäätöksen ja muuttanut sopimusta niin, että

¹⁰⁸ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 13

¹⁰⁹ Kuoppamäki, 2018, s. 457; Korruptiontorjunta, N.d.

¹¹⁰ Korruptiontorjunta, N.d.

¹¹¹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 51

¹¹² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 51; Nieminen, 2016

työvuorosuunnittelujärjestelmää laajennetaan optimointimoduulilla ja toimintalähtöisellä työvuorosuunnitteluominaisuudella. Näiden lisäksi on hankittu käyttöliittymän versiopäivitys. Ennakoilmoituksen mukaan hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton arvo on 240 000 euroa.

Markkinaoikeuden ratkaisussa on arvioitu sitä onko hankintayksikkö menetellyt hankintalainsäädännön ja siinä asetetun kilpailuttamisvelvoitteen vastaisesti tekemällä suorahankintasopimuksen ilman hankintasäännöksissä säädettyä perustetta. Tapauksessa markkinaoikeus totesi, että menettely on ollut virheellinen, sillä kyseessä on hankinnan ennakoitu arvo huomioon ottaen laajamittainen uuden ohjelmiston käyttöönotto. Hankinnasta olisi tullut järjestää avoin tarjouskilpailu markkinoilla oleville toimijoille. Perusteita suorahankinnan tekemiselle ei ole. Päätöksessään markkinaoikeus kumoaa ja kielittää Etelä-Savon hyvinvointialueen toimialajohtajan helmikuussa 2025 tekemän suorahankintapäätöksen täytäntöönpanon 100 000 euron sakon uhalla.

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:536/2023 hankintayksikkö on HUS-yhtymä, joka on ilmoittanut joulukuussa 2022 omasta ja kahdeksan muun hyvinvointialueen puolesta julkaistulla EU-hankintailmoituksella avoimella menettelyllä toteutettavasta inkotenssi-tuotteiden hankinnasta. Hankinta on jaettu kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat kotijakelutuotteet, laitosjakelutuotteet ja rivikohtaiset tuotteet. Hankinta on kahden vuoden määräaikaiselle sopimuskaudelle, jonka jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassaolevana. Sopimuksen ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo neljälle vuodelle laskettuna on 52 500 000 euroa.

Markkinaoikeuden ratkaisussa on arvioitu sitä onko hankintayksikkö menetellyt hankintalainsäädännössä asetetun kilpailuttamisvelvollisuuden vastaisesti. Tarjouspyynnössään hankintayksikkö on varannut mahdollisuuden hankkia sopimuskaudella myös sellaisia tuotteita, joita ei ole yksilöity tarjoajan tuoteliiitteessä ja jättänyt avoimeksi, kuinka paljo tarjousvertailun ulkopuolisia tuotteita voidaan hankintapäätöksellä hankkia. Menettelyn seurauksena voittanut tarjoaja on voinut vapaasti määritellä tarjousvertailun

ulkopuolisten tuotteiden hinnan ilman todellisen kilpailun syntymistä. Tapauksessa markkinaoikeus totesi, että hankintayksikkö on toiminut kilpailuttamisvelvollisuuden vastaisesti jättäessään merkittävän osan hankinnan kohteeseen kuuluvista tuotteista tarjouskilpailun ulkopuolelle. Päätöksessään markkinaoikeus kieltää HUS-yhtymää panemasta hankintaa täytäntöön 1 000 000 euron sakon uhalla.

Mainituissa Markkinaoikeuden tapauksissa hankintayksiköt ovat laiminlyöneet hankintalainsäädännössä määriteltyä kilpailuttamisvelvoitetta tehdessään suorahankinnan vaikka perusteita ei ole ollut. Oikeuskäytännössä on hankintayksikön katsottu hyödyntäneen kilpailuolosuhteet kun se on toiminut hankintalainsäädännön mukaisesti ¹¹³. Tasavertaisen ja syrjimättömän kilpailun muodostuminen on olennaista korruption ja harmaan talouden torjunnassa ¹¹⁴. Riittävän kilpailun on katsottu syntyneen tilanteissa, joissa usealle yritykselle lähetettyyn tarjouspyyntöön vastaisi vain yksi tarjoaja. Jos hankintayksikkö on laatinut tarjouspyynnön hyvin, ei hankintayksikkö vastaa siitä etteivät yritykset ole osallistuneet tarjouskilpailuun. ¹¹⁵ Suorahankinnan tekeminen, eli tavaroiden tai palvelun hankkiminen suoraan tietyltä toimittajalta, on sallittua vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Epäselvissä tilanteissa sekä rajatapauksissa hankinta on syytä aina kilpailuttaa. ¹¹⁶

Hankintalain pääsäännön mukaan julkiset hankinnat on lähtökohtaisesti aina kilpailutettava. Tekemällä suorahankinnan hankintayksikkö tekee poikkeuksen hankintalaista. ¹¹⁷ Hankintalain 40§:ssä on määritelty edellytykset, joiden täytyessä hankintayksikkö voi poiketa kilpailuttamisvelvoitteesta ja tehdä suorahankinnan. ¹¹⁸ Kun hankintayksikkö te-

¹¹³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 87–88

¹¹⁴ Korruptiontorjunta, N.d.

¹¹⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 87–88

¹¹⁶ Kuoppamäki, 2018, s. 457

¹¹⁷ Nieminen, 2016; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹¹⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 87

kee suoramankinnan, se ei julkaise hankintailmoitusta vaan neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemansa yhden tai useamman toimittajan kanssa.¹¹⁹ Ennen suoramankinnan tekemistä hankintayksikön tulee aina ennalta todeta suoramankinnan käytönperuste ja perustelut tulee kirjata hankintapäätökseen.¹²⁰ Koska suoramankinnan tekeminen on poikkeus hankintalaista, hankintayksikön vastuulla on siten näyttää toteen, että suoramankinnan edellytykset olivat olemassa ja täyttyivät hankintaa tehdessä. Suoramankinnan tehnyt hankintayksikkö voi myöhemmin joutua perustelemaan markkinaoikeudessa suoramankinnan perusteita ja menettelyn lainmukaisuutta.¹²¹

Hankintalain 40§:n ensimmäisen kohdan mukaan hankintayksikön on mahdollista tehdä suoramankinta, kun avoimessa tai rajoitetussa hankintamenettelyssä ei ole saatu yhtään soveltuvaa osallistumishakemusta. Lainkohdan lisäehtona on, että suoramankinnan tekeminen valitun toimittajan kanssa on tällaisessa tilanteessa mahdollista niin ettei alkupe räisiä tarjouspyynnön ehtoja olennaisesti muuteta. Suoramankintamenettelyyn valitun toimittajan tulee kuitenkin täyttää tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa asetetut vaatimukset.¹²²

Hankintayksikkö voi myös aloittaa suoramankintamenettelyn valitsemansa toimittajan kanssa tilanteessa, jossa sopivia tarjouksia ei ole saatu. Tällöin kyse on pääasiassa tilanteista, joissa saadut tarjoukset eivät lainkaan vastaa tarjouspyyntöä.¹²³ Tarjous ei vastaa tarjouspyyntöä, eikä täten ole soveltuva, silloin kun tarjous ei vastaa hankintasopimuksen tarkoitusta tai täytä tarjouspyynnössä määriteltyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia.¹²⁴ Hankintayksikkö voi joutua tilanteeseen, jossa se joutuu muuttamaan tarjouspyyntönsä sisältöä. Mikäli tarjouskilpailussa ei saada yhtään tarjousta tai kaikki saa-

¹¹⁹ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 59; Nieminen, 2016; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹²⁰ Nieminen, 2016; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹²¹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 208

¹²² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 208; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹²³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 208–209; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹²⁴ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

dut tarjoukset ovat tarjouspyynnön vastaisia, voi hankintayksikkö joutua laatimaan tarjouspyynnön uudelleen. Mikäli tarjouspyynnön ehtoja olennaisesti muutetaan, eivät suoramankinnan tekemisen edellytykset enää täyty.¹²⁵

Hankintalain 40§:n toisen kohdan mukaan hankintayksikön on mahdollista tehdä suoramankinta tilanteessa, jossa teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan. Lainkohdan lisäehtona on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole, eikä kilpailun puuttuminen johdu siitä, että hankinnan ehtoja on keinotekoisesti rajoitettu. Teknisiä perusteina voidaan pitää esimerkiksi poikkeuksellista uutta teknistä ratkaisua tai tiettyä taitoa tai valmistustapaa, joka on välttämätön hankinnan toteuttamiseksi.¹²⁶ Tällaisen suoramankinnan perusteluissa hankintayksikön on pystyttävä osoittamaan, ettei markkinoilla ole vastaavaa tuotetta tai palvelua, jolla sama lopputulos voitaisiin saavuttaa.¹²⁷ Lainkohdan perusteella suoramankinnan tekeminen voi olla mahdollista myös tilanteessa, jossa yksinoikeuden suojaamiseksi hankintailmoituksen julkaiseminen ei ole mahdollista, sillä hankintailmoituksen julkaiseminen voisi paljastaa liikesalaisuuden tai muun vastaavan tiedon ja tiedon paljastuminen voisi aiheuttaa toimittajalle taloudellista vahinkoa¹²⁸. Suoramankinnan tekemisen perusteena ei myöskään voida pitää hankintayksikön ilman pakottavaa syytä tekemiä toimia tai sopimuksia, joilla taataan tietylle toimittajalle yksinoikeus hankinnan tuottamiseen¹²⁹.

Muita hankintalain 40§:ssä määriteltyjä suoramankinnan tekemiseen oikeuttavia tilanteita ovat muun muassa tilanteet, joissa hankintasopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä eikä äärimmäisen kiireen vuoksi hankintamenettelyn määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta ja ennalta arvaamattomasta syystä. Lainkohdan mukaan suoramankinta voidaan tehdä, mikäli hankittava tavara valmistetaan vain

¹²⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 209

¹²⁶ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 209; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹²⁷ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹²⁸ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹²⁹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.209; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

tutkimusta, kokeilua tai tuotekehitystä varten eikä hankinnan tarkoituksena ole tuotteen massatuotanto taloudellisessa tarkoituksessa. Lainkohdan mukaan suorahankinnan tekeminen on myös mahdollista tilanteissa, joissa kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella kilpailun voittajan kanssa ja suorahankinta rajoittuu suunnittelukilpailun kohteeseen.¹³⁰

3.3 Tarjoajan sulkeminen hankinnan ulkopuolelle

Hankintayksikön on hankintalain tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteen mukaan kohdeltava tarjoajia yhdenvertaisesti. Hankintayksikön on myös tehtävä hankintapäätös ennalta ilmoitettujen valintaperusteiden mukaisesti.¹³¹ Hankintayksikön kannalta on tärkeää etukäteen jo varmistaa, että hankinta täyttää sille asetetut vaatimukset ja että tulevalla sopimusosapuolella on todelliset edellytykset ja valmiudet toteuttaa hankinta¹³². Onnistunut toimittajavalinta edellyttää hyvää toimittajamarkkinoiden tuntemusta hankintayksiköltä.¹³³ Asettamalla ehdokkaille ja tarjoajille heidän ominaisuuksiinsa liittyviä vähimmäisvaatimuksia voi hankintayksikkö paremmin varmistaa laatuun liittyvien tekijöiden toteutumisen¹³⁴. Vähimmäiset soveltuvuus- tai kelpoisuusvaatimukset voivat koskea ehdokkaan tai tarjoajan rekisteröitymistä, taloudellista tilannetta, teknistä suorituskyykyä tai ammatillista pätevyyttä.¹³⁵

Toimittajille asetettujen soveltuvuus- tai kelpoisuusvaatimusehdoilla hankintayksikkö pyrkii varmistamaan, että tarjouskilpailun perusteella valittu tarjoaja pystyy suoriutumaan hankintasopimuksen mukaisista tehtävistä.¹³⁶ Hankintayksikön tulee hankinnan

¹³⁰ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 75–76; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024g

¹³¹ Työ- ja elinkeinoministeriö, 2025a

¹³² Hyvönen ja muut, 2007, s. 142

¹³³ Nieminen, 2016

¹³⁴ Hyvönen ja muut, 2007, s. 142

¹³⁵ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 100

¹³⁶ Ukkola, 2011, s.4

kohteen luonteesta, käyttötarkoituksesta ja laajuudesta johtaa soveltuvuuteen liittyvät vaatimukset. Vaatimusten tulee kohdistua toimittajien tosiasiallisiin edellytyksiin ja mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta.¹³⁷ Toimittajien taloudelliseen ja rahoitukseen tilanteeseen, tekniseen suorituskykyyn sekä ammatilliseen pätevyyteen ja laatuun liittyvien vaatimusten tarkoituksena on varmistaa, että toimittajalla on hankinnan toteuttamiseen tarvittavat ja riittävät taloudelliset resurssit sekä asianmukaiset ja riittävä ammatillinen ja tekninen osaaminen.¹³⁸ Vain ne toimittajat, jotka täyttävät hankintayksikön asettamat edellytykset, voivat osallistua hankintamenettelyyn.¹³⁹

Hankintayksikön tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä, mitä soveltuvuusvaatimuksia käytetään toimittajien arviointiin ja millä perusteilla toimittajat valitaan tarjouskilpailuun.¹⁴⁰ Hankintayksikön tulee huolellisesti miettiä millaisia soveltuvuus- tai kelpoisuusvaatimuksia se hankintamenettelylle, ehdokkaille tai tarjoajille asettaa.¹⁴¹ Toimittajien ja tarjoajien soveltuvuus- tai kelpoisuusvaatimukset tulee laatia huolellisesti erityisesti palveluhankintojen osalta. Vaatimusten ja valintaperusteiden tulee olla puolueettomia ja syrjimättömiä, eikä niiden soveltaminen saa johtaa toimittajien tai tarjoajien epätasa-arvoiseen kohteluun.¹⁴²

Soveltuvuusehdot rajaavat pois tarjouskilpailun ulkopuolelle ne toimittajat, joilla ei ole kykyä hankinnan toteuttamiseen tai joiden sopimuskumppanuuteen liittyy riskejä. Soveltuvuusehdoilla ei saa pyrkiä parhaan mahdollisen toimittajan valintaan, vaan niitä käytetään nimenomaisesti soveltumattomien toimittajien karsimiseen.¹⁴³ Sen lisäksi, että hankintailmoituksessa ilmoitetaan vaatimusten asettamisesta, tulee hankintailmoi-

¹³⁷ Hyvönen ja muut, 2007, s. 143–144; Ukkola, 2011, s. 4

¹³⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 322

¹³⁹ Hyvönen ja muut, 2007, s. 143–144; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 321

¹⁴⁰ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 100; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 322

¹⁴¹ Hyvönen ja muut, 2007, s. 143; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 124

¹⁴² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.322

¹⁴³ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 45

tuksella myös ilmoittaa mistä löytyvät tarkemmat tiedot vaatimusten täyttämisen osoittamiseksi.¹⁴⁴ Hankintayksikkö voi edellyttää tarjoajilta vakuutusta soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä, poissulkemisperusteiden puuttumisesta tai se voi pyytää tarjoajaa toimittamaan näitä koskevia selvityksiä.¹⁴⁵ Hankintayksiköllä on myös mahdollisuus itse hankkia tarjoajia koskevia tietoja esimerkiksi yhteisötietojärjestelmästä tai luottotietojärjestelmästä. Mikäli hankintayksikkö itse hankkii tietoja ja käyttää niitä soveltuvuuden arvioinnissa, on siitä suositeltavaa ilmoittaa hankintailmoituksessa.¹⁴⁶

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:733 /2025 Lapin hyvinvointialue on ilmoittanut helmikuussa 2025 julkaistulla sosiaali- ja terveystalvija ja muita palveluita koskevalla hankintailmoituksella avoimella menettelyllä toteutettavasta vartiointi- ja turvallisuuspalvelujen hankinnasta. Hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo on 850 000 euroa kahden vuoden pituiselle sopimuskaudelle sekä kahden vuoden optiokaudelle.

Tapauksessa hankintayksikkö on toukokuussa 2025 tekemällään päätöksellä sulkenut tarjoajan pois tarjouskilpailusta. Markkinaoikeuden päätöksessä arvioidaan sitä, onko hankintayksikkö menetellyt hankintasäännösten vastaisesti kun se on sulkenut tarjoajan tarjouskilpailusta hankintalain hankinnanvaraisen poissulkemisperusteen nojalla. Lisäksi päätöksessä arvioidaan, onko hankintayksikkö menetellyt hankintalainsäännösten vastaisesti kun se on hylännyt tarjoajan tarjouksen hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisena.

Markkinaoikeus katsoi päätöksessään, että hankintayksikkö on virheellisesti sulkenut tarjoajan tarjouskilpailusta vetoamalla luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen. Hankintayksikkö on perustellut poissulkemista laskutuserimielisyydellä, joka liittyy osapuolten aiemmin tekemään hankintasopimukseen. Päätöksessään markkinaoikeus katsoi, että laskutuserimielisyys ei ole seurausta tarjoajan virheellisestä toiminnasta eikä

¹⁴⁴ Kuoppamäki, 2018, s. 458

¹⁴⁵ Valtiovarainministeriö, 2023, s.100; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 321, s. 323

¹⁴⁶ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 323

heikennä sen luotettavuutta. Hankintayksikkö on laskutuserimielisyydestä reklamoinut tarjoajaa, tarjoaja on vastannut reklamaatioon ja perustellut laskun. Hankintamenettelyn aikaan asia on edelleen ollut osapuolien välillä riitainen.

Markkinaoikeus katsoi myös päätöksessään, että hankintayksikkö on virheellisesti hylännyt tarjoajan tarjouksen hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisena. Tapauksessa markkinaoikeus katsoi, että hankintayksiköllä ei ole tarjouksen hylkäämiselle perusteita, sillä tarjous on tarjouspyynnön mukainen ja tarjoaja on vakuuttanut pystyvänsä tuottamaan hankinnan tarjoamillaan hinnoilla. Hankintayksikkö ei myöskään ole tarjouspyynnössä rajoittanut hinnoittelua tai ilmoittanut alhaisen hinnan olevan hylkäysperuste. Näin ollen hankintayksiköllä ei ole ollut perustelua syytä epäillä tarjoajan kykyä toteuttaa palvelu tarjoamillaan hinnoilla tarjouspyynnön mukaisesti.

Päätöksessään markkinaoikeus toteaa, että hankintayksikön on korjattava hankintamenettelynsä kumoamalla tehty poissulkemispäätös. Markkinaoikeus päätöksessään kielittää myös hankintayksikköä panemasta täytäntöön hankintapäätöstä virheellisesti toteutetun tarjouskilpailun voittajan kanssa.

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:H322/2021 Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalveluiden kuntayhtymä on ilmoittanut lokakuussa 2020 julkaistulla EU-hankintailmoituksella nopeutetulla avoimella menettelyllä toteutettavasta kirurgisten suu-nenäsuojainten hankinnasta. Hankinta on jaettu kahteen osaan ja se on ajalle 1.1.2021-30.6.2021. Hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo on ollut 710 000 euroa.

Tapauksessa hankintayksikkö on 9.12.2020 tekemällään päätöksellä sulkenut tarjoajan tarjouskilpailusta. Markkinaoikeuden päätöksessä arvioidaan sitä, onko hankintayksikkö menetellyt hankintasäännösten vastaisesti, kun se on sulkenut tarjoajan tarjouskilpailusta. Lisäksi tapauksessa arvioidaan sitä, onko hankintayksikkö menetellyt hankintasäännösten vastaisesti, kun se ei ole varannut tarjoajalle tilaisuutta esittää selvitystä korjaavista menettelyistä ennen poissulkemispäätöstä.

Päätöksessään markkinaoikeus toteaa, että hankintayksikön tekemä päätös tarjoajan sulkemisesta tarjouskilpailusta on ollut virheellinen. Hankintayksikkö on perustellut poissulkemista tarjoajan toistuvilla puutteilla aiemmissa hankintasopimuksissa ja se on päätöksessään vain viitannut sovellettuun hankintasäännökseen. Markkinaoikeus katsoi, että hankintayksikkö on puutteellisesti perustellut tarjoajan sulkemista tarjouskilpailusta, sillä se ei ole määritellyt konkreettisia poissulkemisen perusteita, eikä päätöksessä käy ilmi millä perusteilla hankintayksikkö on katsonut hankintalain mukaiset poissulkemisperusteet täytyneeksi. Tarjoajaan kohdistetut reklamaatiot eivät ole osoittaneet olennaisia tai toistuvia puutteita sopimussuorituksissa, jotka olisivat oikeuttaneet hankintayksikön sulkemaan tarjoajaa tarjouskilpailusta. Markkinaoikeus katsoo, että hankintayksikkö on menetellyt suhteellisuusperiaatteen vastaisesti tekemällä päätöksen valittajan sulkemisesta tarjouskilpailusta kuulematta ensin valittajaa.

Tapauksessa hankintasopimusta ei ole allekirjoitettu, mutta hankinta on pantu täytäntöön väliaikaisin järjestelyin. Päätöksessään markkinaoikeus toteaa, että hankinnan sopimuskauden ollessa jo päättynyt päätöksenantohetkellä, ei asiaa voida enää palauttaa hankintayksikölle näytön hankkimista ja uudelleenarviointia varten. Näin ollen markkinaoikeus toteaa, että hankintayksikön virheellisen menettelyn seurauksena ainoana seuraamuksena kysymykseen voi tulla hyvitysmaksun määrääminen hankintayksikölle.

Tapauksessa katsottiin, että virheettömässä hankintamenettelyssä hankintayksikkö olisi varannut tarjoajalle mahdollisuuden esittää näyttöä luotettavuudesta ja ottanut selvityksen huomioon poissulkemisperusteita soveltaessaan ja arvioidessaan sekä päätöksenteossa. Päätöksessään markkinaoikeus on katsonut, että virheettömässä hankintamenettelyssä hankintayksikkö on voinut hankintapäätöksessään perustellusti arvioida, etteivät tarjoajan toteuttamat toimenpiteet ole olleet riittäviä sen luotettavuuden ja osapuolten välisen luottamuksen palauttamiseksi. Täten markkinaoikeus katsoo, että hankintayksikkö ei olisi toiminut virheellisesti sulkiessaan tarjoajaa tarjouskilpailusta. Mark-

kinaoikeuden mukaan virheettömässä hankintamenettelyssä tarjoajalla ei olisi ollut todellista mahdollisuutta voittaa tarjouskilpailua. Näin ollen markkinaoikeus toteaa, ettei hyvitysmaksua voida määrätä ja hyvitysmaksua koskeva vaatimus hylätään.

Markkinaoikeuden tapauksistakin käy ilmi, että eniten ongelmia tarjoajan sulkemiseen pois hankintamenettelystä liittyy tilanteisiin, joissa hankintayksikkö on vedonnut puuttuvaan soveltuvuuteen, vaikka tarjouspyynnön vaatimukset ja soveltuvuusvaatimukset ovat täyttyneet, sekä poissulkemisperusteiden edellytysten arviointiin¹⁴⁷. Hankintayksikön on vaatimuksia harkittaessa ja poissulkemisperusteita soveltaessa otettava huomioon suhteellisuusperiaate hankintamenettelyssä. Suhteellisuusperiaatteen mukaan hankinnalle ja toimittajille asetettujen vaatimusten tulee olla suhteellisia hankintaan nähden.¹⁴⁸ Hankintalain syrjimättömyys vaatimus edellyttää, ettei hankintayksikkö saa asettaa sellaisia vaatimuksia tai vertailuperusteita, joiden tarkoituksena on rajata tietyt tarjoajat tarjouskilpailun ulkopuolella. Syrjimättömyys vaatimuksen mukaan hankintayksikkö ei saa myöskään ilman hankinnan kohteeseen liittyvää perustetta asettaa tarjoajia eriarvoiseen asemaan muun muassa maantieteellisen sijainnin, paikallistuntemuksen tai hankinnan kohteen määrittelyiden perusteella. Hankintayksikkö ei myöskään saa laatia tarjouspyyntöä niin, että se vaarantaisi tarjoajien tasapuolisen kohtelun.¹⁴⁹

Hankintalaissa on määritelty poissulkemisperusteet, joiden perusteella hankintayksikkö voi sulkea tarjoajan pois hankintamenettelystä. Hankintalain 80 § :ssä on määritelty pakolliset poissulkemisperusteet. Pakollisen poissulkemisperusteen täytyessä hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja pois tarjouskilpailiusta. Pakollinen poissulkemisperuste on olemassa, jos ehdokas tai tarjoaja tai sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai muu edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteriin merkityllä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen lahjonnasta, osallistumisesta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, ihmiskaupasta,

¹⁴⁷ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2020a, s. 27

¹⁴⁸ Hyvönen ja muut, 2007, 144; Määttä & Voutilainen, 2017. s. 132

¹⁴⁹ Määttä & Voutilainen, 2017, s. 125; Hyvönen ja muut, 2007, s.144; Nieminen, 2016

veropetoksesta, rahanpesusta tai terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta¹⁵⁰. Ehdokas ja tarjoaja tulee poissulkea hankintamenettelystä myös siinä tilanteessa, jos sitä koskee ulkomailla annettu lainvoimainen tuomio vastaavasta rikoksesta. Hankintasäännöksen mukainen pakollinen poissulkemisperuste vanhenee viidessä vuodessa lainvoimaisen tuomion antamisesta, jonka jälkeen hankintayksikkö ei voi enää vedota siihen.¹⁵¹

Hankintalain 81§ :ssä säädetään harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista. Harkinnanvaraisiin poissulkemisperusteisiin vetoamalla hankintayksiköllä on mahdollisuus sulkea tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, jonka kyky toimittaa hankinta on heikentynyt tai jota ei voida pitää luotettavana. Harkinnanvaraisilla poissulkemisperusteita soveltamalla hankintayksikkö voi pienentää toimittajan heikosta taloudellisesta asemasta aiheutuvia taloudellisia ja muita hankinnan toteuttamiseen liittyviä riskejä. Ehdokasta tai tarjoajaa ei voi kuitenkaan sulkea menettelyn ulkopuolelle vähäisten rikkomusten vuoksi. Poissulkeminen voi kuitenkin olla perusteltua, jos vähäisetkin rikkomukset ovat toistuvia.¹⁵²

Hankintayksikkö voi päätöksellään sulkea ehdokkaan tai tarjoajan tarjouskilpailun ulkopuolelle, mikäli Hankintalain 81§:n määrittelyistä poissulkemisperusteista joku tai jotkut täyttyvät. Säännöksen mukaan hankintayksikkö voi sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokkaan tai tarjoajan, joka on konkurssissa, purettavana tai keskeyttänyt liiketoimintansa tai jokin näistä menettelyistä on vireillä¹⁵³. Lainkohdan mukaan ehdokas tai tarjoaja voidaan sulkea tarjouskilpailusta, mikäli se on syyllistynyt ammattitoiminnassaan vakavaan virheeseen, mikä asettaa sen luotettavuuden kyseenalaiseksi. Hankintayksikön on pystyttävä näyttämään toteen ehdokkaan tai tarjoajan tekemä virhe. Tällainen virhe voi olla esimerkiksi kilpailulainsäädännön tai teollis- tai tekijänoikeuksien rikkominen.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 45

¹⁵¹ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 45

¹⁵² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 315. Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e

¹⁵³ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 315

¹⁵⁴ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 315

Hankintayksikkö voi sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokkaan tai tarjoajan, joka on rikkonut velvollisuuttaan maksaa veroja tai sosiaalimaksuja Suomeen tai siihen maahan, missä se on sijoittautuneena. Myös työehtosopimusten olennainen ja vakava rikkominen antaa hankintayksikölle oikeuden sulkea ehdokkaan tai tarjoajan hankintamenettelyn ulkopuolelle. Lainkohdan ehtona näissäkin tilanteissa on, että hankintayksikön on pystyttävä näyttämään toteen ehdokkaan tai tarjoajan tekemä rikkomus.¹⁵⁵ Myös eturistiriitatilanteissa hankintayksikkö voi sulkea ehdokkaan tai tarjoajan pois tarjouskilpailusta. Eturistiriidalla hankintamenettelyssä tarkoitetaan tilannetta, jossa hankintamenettelyyn osallistuvalla henkilöllä on henkilökohtaisen tai taloudellisen edun intressi, millä voi olla vaikutusta hänen puolueettomuuteensa ja riippumattomuuteensa hankintamenettelyssä.¹⁵⁶ Tällainen on esimerkiksi tilanne, jossa hankintamenettelyyn osallistuvalla henkilöllä on omistusosuus tarjuksen jättävässä yrityksessä.

Hankintayksikkö voi joutua sulkemaan tarjouskilpailusta sellaisen ehdokkaan tai tarjoajan, joka on osallistunut hankinnan valmisteluun ja sen osallistuminen tarjouskilpailuun voisi johtaa kilpailun vääristymiseen. Poissulkeminen tulee kysymykseen tilanteissa, joissa osallistumisen vaikutusta ole mahdollista poistaa muilla vähemmän rajoittavilla keinoilla. Säännöksellä pyritään vaikuttamaan siihen, ettei ehdokas tai tarjoaja hankinnan valmisteluun osallistuessaan voisi vaikuttaa hankinnan kohteen tai tarjouskilpailun määritelmien määrittelyyn tai saisi hankinnan valmistelussa sellaista tietoa, jota voisi käyttää kilpailuetuna tarjouskilpailussa.¹⁵⁷ Hankintayksikkö voi joutua sulkemaan tarjouskilpailusta sellaisen ehdokkaan tai tarjoajan, joka on yrittänyt epäasianmukaisin keinoin vaikuttaa hankintayksikön päätöksentekoon. Tällaisessa tapauksessa ehdokas tai tarjoaja on esimerkiksi yrittänyt hankkia luottamuksellista tietoa saadakseen etua tarjouskilpailussa. Ehdokas tai tarjoaja on voinut myös tietoisesti antaa harhaanjohtavaa

¹⁵⁵ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 315

¹⁵⁶ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e

¹⁵⁷ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e

tietoa itsestä tai toisista toimittajista, joilla voi olla vaikutusta hankintayksikön päätöksenteossa.¹⁵⁸

Hankintayksikkö voi hankintasäännösten mukaisesti poissulkea tarjouskilpailusta sellaisen ehdokkaan tai tarjoajan, jonka aiemmissa hankinnoissa on ilmennyt merkittäviä tai toistuvia puutteita keskeisten vaatimusten noudattamisessa. Tällaisia puutteita ovat esimerkiksi toimittamatta tai suorittamatta jättäminen tai tavaran tai palvelun merkittävät puutteet, joiden seurauksena on asetettu vahingonkorvauksia tai hankintasopimus on purettu.¹⁵⁹ Myös sellainen ehdokas tai tarjoaja voidaan hankintayksikön toimesta sulkea tarjouskilpailu ulkopuolelle, joka on toimittanut olennaisesti virheellistä tietoa kelpoisuuttaan ja soveltuvuuden arviointia tai tarjousten vertailua varten. Ehdokas tai tarjoaja voidaan sulkea myös tarjouskilpailusta, mikäli se on jättänyt toimittamatta vaaditut tiedot.¹⁶⁰

Ehdokkaalla tai tarjoajalla on mahdollisuus poistaa poissulkemisperusteisiin liittyvät epäilyt ja hankinnan toteuttamiseen kohdistuvat riskit osoittamalla luotettavuutensa ja esittämällä hankintayksikölle asianmukaiset korjaavat toimenpiteet. Tilaisuus esittää korjaavat toimenpiteet tulisi lähtökohtaisesti varata jo tarjouksen jättämisen yhteydessä.¹⁶¹ Mikäli hankintayksikkö ei kuitenkaan ole toiminut näin, on hankintayksikön suositeltavaa tuoda esille viipymättä havaitsemansa huomiot ja poissulkemisperusteiden soveltamiseen liittyvät perusteet. Lisäksi ehdokkaalle tai tarjoajalle tulee antaa mahdollisuus esittää näkemyksensä ennen päätöksen antamista.¹⁶² Korjaavia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi yhteyksien katkaiseminen organisaatioihin, henkilöstön uudelleen organisointi ja raportointi- ja valvontajärjestelmän käyttöönotto. Jos hankintayksikkö arvio näytön ja korjaavien toimenpiteiden olevan riittäviä, ei kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa saa sulkea pois

¹⁵⁸ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e

¹⁵⁹ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e

¹⁶⁰ Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025e; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 315

¹⁶¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025a

¹⁶² Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025a

tarjouskilpailusta. Mikäli taas hankintayksikkö ei pidä korjaaviatoimenpiteitä riittävinä, tulee sen antaa ehdokkaalle tai tarjoajalle tästä perusteltu päätös.¹⁶³

3.4 Virheet tarjousten käsittelyssä

Tarjouspyynnön suunnittelu ja laatiminen on hankintaprosessin tärkeimpiä ja eniten harkintaa vaativia vaiheita. Tarjouspyyntö on hankinnan keskeisin asiakirja ja sen valmistelu edellyttää huolellisuutta sekä riittäviä resursseja.¹⁶⁴ Tarjouspyynnössä hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen sekä kaikki vaatimukset ja ehdot, jotka vaikuttavat tarjouksen tekemiseen ja hinnoitteluun.¹⁶⁵ Hankintayksikön näkökulmasta tavoitella saavutetaan, kun tarjouspyyntö on laadittu niin hyvin, että tarjoajat antavat suoraan vertailukelpoisia ja keskenään yhteismitallisia tarjouksia, eikä tarjouksia tarvitse hankintamenettelyn aikana täsmentää lisäpyynnöillä¹⁶⁶. Epäselvä ja puutteellinen tarjouspyyntö johtaa usein siihen, ettei hankintaprosessia saada vietyä loppuun hankintalainsäädännön vaatimusten mukaisesti.¹⁶⁷

Koska hankintayksikön antamalla tiedolla on merkitystä tarjoajien ja ehdokkaiden toimintaan, tulee tarjouspyynnössä tarkasti määritellä hankinnan kohde, sitä koskevat laatu- ja muut vaatimukset sekä se, millä tavoin asetettuja vaatimuksia sovelletaan tarjousten vertailussa.¹⁶⁸ Sillä määritelläänkö tietty kriteeri hankinnan vähimmäisvaatimukseksi vai hankintamenettelyssä pisteytettäväksi vertailuperusteeksi, on merkitystä ehdokkaille ja tarjoajille tarjouksen laatimista ajatellen sekä hankintayksikölle sen myöhemmille toimenpiteille tarjousten käsittelyssä ja arvioinnissa¹⁶⁹.

¹⁶³ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025a

¹⁶⁴ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 246; Hyvönen ja muut, 2007, s. 164

¹⁶⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 246

¹⁶⁶ Hyvönen ja muut, 2007, s. 164

¹⁶⁷ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 246

¹⁶⁸ Ukkola, 2011, s.3–4; Pekkala ja muut, 2019, s. 21

¹⁶⁹ Ukkola, 2011, s.3–4

Hankinnan vähimmäisvaatimuksella hankintayksikkö asettaa hankintaa koskevat vähimmäiskriteerit, joiden tulee vähintään täytyä, jotta tarjous otetaan huomioon hankintamenettelyssä¹⁷⁰. Tarjousmenettelyn käynnistyttyä hankintayksikön ei ole mahdollista muuttaa tarjouspyyntöä, mutta sen täydentäminen on kuitenkin rajoitetusti mahdollista.¹⁷¹ Tarjouspyyntöön varataan usein tarjoajalle mahdollisuus esittää hankintayksikölle täsmentäviä kysymyksiä tarjouspyynnön epäselvistä tiedoista. Hankintayksikkö voi antaa näihin tarjouspyynnön epäselvyyttä koskeviin kysymyksiin liittyviä lisätietoja, kunhan lisätietojen antaminen ei muuta hankinnan olennaisia ehtoja. Olennaisten puutteiden ilmetessä tarjouskilpailu on keskeytettävä ja hankintamenettely käynnistettävä uudelleen.¹⁷²

Oikeuskäytännön mukaan tarjouspyyntö tulee laatia kirjallisesti. Kirjallisella tarjouspyynnöllä pyritään turvaamaan tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä se, että kaikki tarjoajat saavat hankinnasta samat tiedot.¹⁷³ Julkisuus- ja avoimuusperiaatteen mukaisesti hankintayksikön tulee julkaista tarjouspyyntö virallisissa ilmoituskanavissa kaikkien saataville tai tarjousvaiheeseen hyväksytyille tarjoajille.¹⁷⁴ Hankintayksikön on huolehdittava, että tarjouspyyntö sisältää kaikki tiedot, jotka ovat olennaisia tarjouksen tekemiseksi. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi hankinnan kohteen kuvaus, toimittajan kelpoisuus- ja soveltuvuusvaatimukset ja niiden arviointiin vaadittavat selvitykset, valintaperusteet, tarjouksen jättämistä koskevat ohjeet sekä se tehdäänkö valinta halvimman hinnan vai kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteella.¹⁷⁵ Mikäli valintaperusteena

¹⁷⁰ Ukkola, 2011, s.3–4

¹⁷¹ Pekkala ja muut, 2019, s. 21; Holma & Sammalmaa, 2018, s. 15

¹⁷² Holma & Sammalmaa, 2018, s. 15

¹⁷³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 247; s. 252

¹⁷⁴ Hyvönen ja muut, 2007, s. 165; Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 13

¹⁷⁵ Hyvönen ja muut, 2007, s. 166

on halvin hinta, hyväksytään tarjouksista hinnaltaan edullisin, joka täyttää kaikki tarjouspyynnössä hankintaa ja tarjoajaa kohtaan asetetut vaatimukset.¹⁷⁶ Mikäli taas valintaperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus, on ilmoitettava ne arviointiperusteet, joiden perusteella tarjousten kokonaistaloudellinen edullisuus määräytyy.¹⁷⁷

Tarjousajan jälkeen hankintayksikkö katsoo läpi saapuneet tarjoukset ja hylkää myöhästyneet hankintamenettelystä. Ennen tarjousten kelpoisuuden tarkastamista ja tarjousten vertailua, hankintayksikkö arvioi ja varmistaa, että tarjoaja täyttää tarjouspyynnössä määritellyt kelpoisuus- ja soveltuvuusvaatimukset.¹⁷⁸ Hankintayksikön on tehtävä tarjousten vertailu hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä ilmoitettujen perusteiden mukaisesti.¹⁷⁹ Oikeuskäytännössä on katsottu, että tarjouspyynnön vastaiset tarjoukset on hylättävä hankintamenettelystä, sillä niiden huomioon ottaminen tarjousvertailussa vaarantaisi tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun.¹⁸⁰ Huonosti ja epäselvästi laadittu tarjouspyyntö voi johtaa tilanteisiin, joissa tarjousten vertailu ei ole mahdollista. Mitä puutteellisemmin tarjouspyyntö on laadittu, sitä suurempi riski on, että hankintapäätöksen lainmukaisuus joutuu markkinaoikeuden arvioitavaksi.¹⁸¹

Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO:207/2023 Kuopion kaupunki on ilmoittanut syyskuussa 2022 julkaistulla EU-hankintailmoituksella avoimella menettelyllä toteutettavasta vakuutuspalveluiden hankinnasta. Hankinnan sopimuskausi alkaa vuoden 2023 ensimmäisestä päivästä ja on toistaiseksi voimassa oleva. Hankinnan arvolisäveroton kokonaisarvo on arviolta 1 400 000 euroa vuodessa.

Markkinaoikeuden ratkaisussa arvioidaan sitä, onko hankintayksikkö menetellyt hankintalainsäädännön vastaisesti, kun se ei ole sulkenut tarjouskilpailusta voittaneen

¹⁷⁶ Hyvönen ja muut, 2007, s. 241

¹⁷⁷ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.284–285

¹⁷⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 311; Nieminen, 2016

¹⁷⁹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024f

¹⁸⁰ Eskola & Ruohoniemi, 2011. s. 333; Hyvönen ja muut, 2007, s. 253

¹⁸¹ Hyvönen ja muut, 2007, s. 164

tarjoajan tarjousta tarjouspyynnön vastaisena. Tapauksessa valittaja katsoo, että hankintayksikön olisi tullut sulkea voittaneen tarjoajan tarjous tarjouskilpailusta, koska sen tarjouksessa ryhmätapaturmavakuutukseen kuuluva etätyövakuutus ei ole tarjouspyynnön vaatimusten mukaisesti voimassa kaikkialla maailmassa.

Tapauksessa hankintayksikkö on katsonut, ettei voittaneen tarjoajan tarjouksen yksilöllisessä osassa ole tarjouspyynnön vastaisesti rajattu etätyövakuutuksen maantieteellistä voimassaoloa. Tapauksen perusteluissa hankintayksikkö toteaa, että se on voinut luottaa tarjoajan vakuutukseen tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuudesta. Myöskään yleisissä vakuutusehdoissa mainittu maantieteellinen rajaus ei ole ollut niin olennainen puute, että tarjous olisi tullut sulkea tarjouskilpailusta.

Ratkaisussaan markkinaoikeus katsoo, että hankintayksikkö on voinut voittaneen tarjoajan tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuutta arvioidessaan perustellusti luottaa siihen, että tarjous on ollut etätyövakuutuksen voimassaoloalueen osalta tarjouspyynnön mukainen. Ratkaisussaan markkinaoikeus katsoo, että voittaneen tarjoajan tarjous ei ole ollut valittajan esittämällä tavalla tarjouspyynnön vastainen ja että sillä olisi ollut vaikutusta tarjousten vertailukelpoisuuteen. Markkinaoikeus katsoo, että hankintayksikkö ei ole menetellyt hankinnassa virheellisesti, kun se ei ole sulkenut voittaneen tarjoajan tarjousta tarjouspyynnön vastaisena ja näin ollen hylkää valituksen.

Vaikka markkinaoikeuden tapauksessa hankintayksikkö ei toiminutkaan virheellisesti ja valitus hylättiin, on hankintayksikön syytä aina tarkistaa vertailtavien tarjousten kelpoisuus. Ennen kuin hankintayksikkö aloittaa tarjousten vertailun, tulee sen tarkistaa, että tarjoukset vastaavat tarjouspyyntöä, ne sisältävät vaaditut tiedot, tarjottu tuote täyttää asetetut vaatimukset ja ettei tarjouksissa ole poikkeavia ehtoja tai varaumia.¹⁸² Hyväksymällä tarjouspyynnön vastaisen tarjouksen hankintayksikkö syyllistyy syrjivään kohteluun sekä tarjouspyynnön jättäneitä tarjoajia kohtaan että niitä mahdollisia tarjoajia koh-

¹⁸² Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 118

taan, jotka ovat luottaneet tarjouspyynnön ehtojen noudattamiseen ja jättäytyneet tarjouskilpailusta.¹⁸³ Hankintayksikön tulee hylkää tarjous tarjouspyynnön vastaisena esimerkiksi silloin kun tarjous saapuu asetetun määräajan jälkeen, tarjottu tuote tai palvelu ei täytä tarjouspyynnössä esitettyjä vähimmäisvaatimuksia tai tarjoukseen on liitetty omia sopimusehtoja kuten hinnoittelun, maksuehtojen tai muiden sopimusehtojen osalta ja ne ovat ristiriidassa tarjouspyynnössä määriteltyjen vaatimusten kanssa.¹⁸⁴

Markkinaoikeuden tapauksessa MAO:709/2025 Hansel Oy on ilmoittanut joulukuussa 2020 EU-hankintailmoituksella rajoitetulla menettelyllä toteutettavasta dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta muuttokuljetuspalveluiden hankkimiseksi. Sopimuskausi on ajalle 16.12.2020-31.1.2026 ja hankinnan ennakoitu arvo on ollut 30 000 000 euroa. Tapauksessa Senaatti-kiinteistöt ovat dynaamisen hankintajärjestelmän sisäisessä kilpailutuksessa pyytäneet heinäkuussa 2025 tarjouksia Pasilan virastokeskuksen muuttokuljetuspalveluista. Sisäisen kilpailutuksen osalta hankinnan arvolisäveroton kokonaisarvo on noin 180 000 euroa.

Markkinaoikeuden tapauksessa arvoidaan valittajan väitteitä tarjouspyynnön epäselvyydestä. Lisäksi arvioitavaksi tulee onko voittaneen tarjoajan tarjoushinta poikkeuksellisen alhainen sekä onko hankintayksikkö riittävästi selvittänyt voittaneen tarjoajan alhaiseen tarjoushintaan vaikuttaneita tekijöitä. Tapauksessa arvioitavaksi tulee myös se onko voittaneen tarjoajan tarjous tarjouspyynnön mukainen, sekä onko hankintayksikkö tehnyt virheen tarjousten vertailussa ja hankintapäätöksen perusteluissa.

Ratkaisussaan markkinaoikeus katsoi, että voittaneen tarjoajan tarjous vastasi tarjouspyynnön vaatimuksia. Markkinaoikeus katsoi hankintayksikön lailla, että tarjouksessa viitattavat nollahinnat koskivat alalla yleisesti tunnistettuja tiettyjä tarvikkeita eikä koko tarjousta. Vaikka voittaneen tarjoajan tarjous on ollut yli 34 prosenttia halvempi kuin

¹⁸³ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 118

¹⁸⁴ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 336–337; Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 119

toiseksi sijoittuneen tarjoajan tarjous, ratkaisussaan markkinaoikeus katsoi, ettei hankintayksiköllä ole syytä pitää voittaneen tarjoajan tarjoushintaa poikkeuksellisen alhaisena. Hankintayksikkö on hyväksynyt voittaneen tarjoajan selvityksen ja tarjoajalla on kokemusta ja osaamista tarjouspyynnön mukaisen palvelun tuottamisesta. Markkinaoikeus toteaa, että hankintayksiköllä on lähtökohtaisesti oikeus luottaa tarjoajan tarjouksessaan antamiin tietoihin, ellei perusteita epäilylle ole.

Markkinaoikeus katsoi myös, että hankintayksikkö oli vertailuperusteiden mukaisesti tehnyt tarjousten vertailun sekä arvioinut tarjoushinnat tarjouksen vertailuhinnan perusteella. Viimeiseksi markkinaoikeus katsoi, että hankintapäätökseltä löytyy riittävät perustelut tarjouksen hinnan ja tarjouspyynnön vaatimusten arvioinnista ja miten tarjous on valittu hankintamenettelyn valintaperusteena olleen halvimman hinnan mukaan. Näin ollen markkinaoikeus katsoi, ettei hankintayksikkö ole menetellyt virheellisesti hankintapäätöksen perusteluissa. Päätöksessään markkinaoikeus katsoi, ettei hankintayksikkö ole menetellyt hankinnassa hankintasäännösten vastaisesti ja tämän takia valitus hylätään.

Markkinaoikeuden tapauksessa arvioitiin muiden hankintasäännösten vastaisuuksien lisäksi poikkeuksellisen alhaista tarjousta. Hankintalain 96§ sääntelee poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämisestä ja kuinka hankintayksikön tulee käsitellä poikkeuksellisen alhaista tarjousta.¹⁸⁵ Hankintayksiköllä on harkintavalta hylätä poikkeuksellisen alhainen tarjous, mikäli se arvioi, että tarjouksen hyväksymiseen liittyy riski toimituksen laiminlyönneistä tai puutteellisuudesta ja tarjouksen hylkäämisellä voidaan ehkäistä hankinnasta aiheutuvia taloudellisia riskejä.¹⁸⁶ Mikäli hankintayksikkö hylkää tarjouksen hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisena, tulee hylkäämisen perustua arvioon siitä ettei tarjotulla hinnalla tai muilla tarjouksen ehdoilla voida toteuttaa hankintaa tarjouspyynnössä asetettujen vaatimusten mukaisesti.¹⁸⁷ Hankintalain 96 § :n

¹⁸⁵ Hyvönen ja muut, 2007, s. 257

¹⁸⁶ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024f; Hyvönen ja muut, 2007, s. 257

¹⁸⁷ Hyvönen ja muut, 2007 s. 257

mukaan hankintayksikön tulee vaatia tarjoajalta selvitystä tarjouksen hinnoista ja kustannuksista, tilanteessa jossa tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta.

Hankintayksikön on varmistettava, että tarjousten valintaperusteet ovat hankinnan kannalta taloudellisesti olennaisia ja liittyvät suoraan hankinnan kohteeseen. Valintaperusteiden on oltava myös riittävän selkeitä ja täsmällisiä. Valintaperusteita ei saa laatia niin, että ne suosivat ennalta määrättyä tarjoajaa tai rajaavat kilpailua. Hankintayksikön on ilmoitettava voittajan valintaperusteet tarjouspyynnössä. Mikäli tieto puuttuu, ei hankintamenettely täytä lain vaatimuksia.¹⁸⁸ Tarjouspyynnön laatimisessa valintaperusteiden määrittämisen lisäksi hankintayksikön tulee kiinnittää huomiota vertailuperusteiden asettamiseen. Vertailuperusteiden soveltamisessa tarjouksen heikko menestyminen yksittäisen vertailukriteerin osalta ei johda suoraan tarjouksen hylkäämiseen hankintamenettelystä, vaan vaikutusta on ainoastaan kyseisestä kriteeristä saatavaan pistemäärään. Tarjous voi siis tulla kokonaisarvioinnissa valituksi, mikäli se saa muiden kriteereiden osalta korkeat pistemäärät.¹⁸⁹

Tyypillisin virhe, mitä hankintayksikkö tekee vertailuperusteiden asettamisessa on liian yleinen tai epätasällinen valintaperusteiden määrittäminen. Liian löyhät ja epätasälliset valintaperusteet eivät anna tarjoajille riittävää käsitystä siitä, millä tavalla hankintayksikkö tulee toteuttamaan tarjousten vertailun.¹⁹⁰ Erityisesti näissä laadullisten vertailuperusteiden kuvauksissa ilmenee paljon ongelmia¹⁹¹. Tarjoajalla voidaan katsoa olleen todellinen mahdollisuus voittaa virheetön tarjouskilpailu, jos se pystyy osoittamaan, että hankintamenettelyssä tapahtunut virhe on vaikuttanut lopputulokseen ja ilman kyseistä virhettä sen tarjous olisi tullut valituksi. Tällainen voi olla esimerkiksi tilanne, jossa hankintayksikkö on jättänyt tarjouspyynnössä

¹⁸⁸ Korruption torjunta, N.d.

¹⁸⁹ Ukkola, 2011, s. 4

¹⁹⁰ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2020b; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2020a, s. 19, s. 22

¹⁹¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2020b

ilmoittamatta tarjousten valintaperusteet tai tarjoajan tarjous olisi hankintayksikön etukäteen asetettujen arviointikriteerien mukaisesti saanut virheettömässä arvioinnissa parhaat pisteet.¹⁹²

¹⁹² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 422

4 Hankintaprosessissa tapahtuneen virheen korjaaminen

4.1 Hankintayksikön oikeussuojakeinot

Perehtyminen julkisten hankintojen lainsäädäntöön ja periaatteisiin auttaa hankintayksikköä välttämään menettelyvirheet ja se tukee myös hankinnan sisällöllistä onnistumista.¹⁹³ Hankintayksikön on syytä keskittyä hankintamenettelyn onnistumiseen sillä, virheellisellä hankintamenettelyllä hankintayksikkö ei pysty turvaamaan hankintamenettelyyn osallistuvien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua.¹⁹⁴ Mikäli hankintayksikkö huomaa hankintamenettelyssä tapahtuneen menettelyvirheen, sen on korjattava virhe viipymättä. Virheen korjaaminen on kuitenkin mahdollista vain, jos se voidaan toteuttaa tasapuolisesti ja syrjimättömästi.¹⁹⁵

Mikäli hankintamenettelyssä on tapahtunut virhe, voi tarjoaja tai ehdokas valittaa hankintapäätöksestä markkinaoikeuteen. Jos hankintamenettelyssä tapahtunut virhe on aiheuttanut vahinkoa, voi vahinkoa kärsinyt osapuoli nostaa vahingonkorvauskanteen¹⁹⁶. Julkisissa hankinnoissa asianosaisilla eli tarjoajalla ja ehdokkaalla on käytettävissään useita oikeusturvakeinoja, jotka tosin ovat osittain toistensa kanssa päällekkäisiä¹⁹⁷. Kaikissa hankinta-asioissa voidaan muutosta hakea myös suoraan hankintayksiköltä tekemällä hankinta-oikaisu¹⁹⁸.

Hankinta-oikaisumenettely tarjoaa hankintayksikölle mahdollisuuden korjata hankintamenettelyssä tapahtunut virhe, joko hankintayksikön omasta aloitteesta tai asianosaisen vaatimuksen perusteella¹⁹⁹. Hankintayksikkö voi omasta-aloitteestaan

¹⁹³ Hyvönen ja muut, 2007, s. 15

¹⁹⁴ Hyvönen ja muut, 2007, s. 248

¹⁹⁵ Valtiovarainministeriö, 2023. s. 252

¹⁹⁶ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 395

¹⁹⁷ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 395

¹⁹⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 395

¹⁹⁹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396

tehdä hankintaoikaisun tilanteissa, joissa virhe hankintamenettelyssä on johtunut hankintayksikön lain soveltamisessa tapahtuneesta erehdyksestä ja hankintayksikkö on halukas ja valmis korjaamaan menettelynsä ja oikaisemaan ratkaisunsa.²⁰⁰ Usein hankintayksikön toiminta perustuu kuitenkin joko tietoiseen lainvastaiseen toimintaan tai virheelliseen laintulkintaan. Tällöin on epätodennäköistä, että hankintayksikkö tekisi oma-aloitteisesti hankintaoikaisun.²⁰¹ Hankintaoikaisumenettelyn tarkoituksena on antaa hankintayksiköille oikeusturvakeino.²⁰² Tässä luvussa käsitellään hankintaoikaisua työkaluna hankintayksikölle virheellisen hankintamenettelyn korjaamiseksi, sekä sitä mitä muita työkaluja hankintalaki tarjoaa hankintayksikölle hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen tai epäselvyyden korjaamiseksi.

4.2 Hankintaoikaisu

Hankintalain 132§:n mukaan hankintayksikkö voi tehdä hankintaoikaisun, jos hankintayksikön tekemä hankintapäätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen. Hankintaoikaisumenettelyn käyttö edellyttää, että virhe hankintamenettelyssä on tapahtunut erehdyksestä ja hankintayksikkö on valmis korjaamaan tämän virheen.²⁰³ Hankintaoikaisumenettelyssä hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksen tai peruuttaa ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ja ratkaista hankinta-asian uudelleen.²⁰⁴ Hankintaoikaisumenettelyn käyttö edellyttää sitä, että hankintamenettelyyn liittyvä virhe liittyy lain soveltamiseen. Han-

²⁰⁰ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396

²⁰¹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397

²⁰² Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396

²⁰³ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397

²⁰⁴ Valtiovarainministeriö, 2023. s. 260; Mäkinen, 2010. s. 5; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397

kintaoikaisumenettely voi tulla kysymykseen myös silloin, kun hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintamenettelyyn liittyen ilmenee uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen tai hankintasopimuksen edellytyksiin.²⁰⁵

Hankintaoikaisumenettelyssä lailla tarkoitetaan julkisia hankintoja sääntelevää hankintalainsäädäntöä kokonaisuudessaan, eli hankintalakia ja -asetusta sekä muita hankintamenettelyssä merkityksellisiä säännöksiä kuten esteellisyyttä koskevaa sääntelyä.²⁰⁶ Virhe, jota hankintaoikaisumenettelyllä korjataan, voi olla esimerkiksi tarjousten vertailussa tapahtunut pisteytysvirhe, vertailuperusteiden virheellinen soveltaminen tai pisteiden laskuun liittyvä virhe. Virhe voi tarkoittaa myös hankintamenettelyssä tapahtunutta esteellisyydevirhettä tai tarjoajien tasapuolisen kohtelun vaatimuksen tai suhteellisuusperiaatteen mukaista virheellistä toimintaa.²⁰⁷ Tällainen on esimerkiksi virhe, jossa hankintayksikkö ei ole hankintamenettelyn aikana toimittanut kaikille ehdokkaille tai tarjoajille samoja tietoja²⁰⁸.

Hankintaoikaisumenettely on sekä hankintayksikön että asianosaisten ehdokkaiden käytössä oleva oikeussuojakeino²⁰⁹. Hankintayksikkö voi joko omasta-aloitteestaan korjata hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen tai ottaa asian käsittelyyn asianosaisten vaatimuksesta²¹⁰. Hankintayksikön tulee korjata hankintamenettelyssä tapahtunut virhe mahdollisimman nopeasti²¹¹. Hankintayksikkö voi 90 päivän kuluessa hankintapäätöksen tai ratkaisun tekemisestä ottaa asian uudelleen käsittelyyn ja korjattavakseen.²¹² Ehdokkaan tulee puolestaan tehdä hankintayksikölle hankintaoikaisuvaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun se on saanut tiedon

²⁰⁵ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 260; Mäkinen, 2010, s. 5; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397; Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025c

²⁰⁶ Mäkinen, 2010, s. 5

²⁰⁷ Mäkinen, 2010, s. 5; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397; Julkistenhankintojen neuvontayksikkö, 2025c

²⁰⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 397

²⁰⁹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397

²¹⁰ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397; Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 140

²¹¹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396

²¹² Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 140; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 422

hankintapäätöksestä.²¹³ Hankintaoikaisun tekeminen ei kuitenkaan ole mahdollista, jos hankintasopimus on jo tehty.²¹⁴ Tämä johtuu siitä, että hankintasopimukseen liittyvissä tehottomuutta ja sopimuskauden lyhentämistä koskevissa asioissa toimivalta on markkinaoikeudella²¹⁵.

Hankintayksikön on ilmoitettava viipymättä hankintaoikaisun vireilletulosta kaikille niille, joita asia koskee²¹⁶. Hankintaoikaisun vireille tulosta on ilmoitettava ainakin tarjouskilpailun voittajalle sekä muille tarjouskilpailuun osallistuneille tarjoajille. Mikäli hankintasiasta on valitettu markkinaoikeuteen, tulee hankintayksikön ilmoittaa hankintaoikaisun vireille tulosta myös markkinaoikeudelle.²¹⁷ Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia vireille tulleita hankintaoikaisuja, riippumatta siitä onko asia tullut vireille hankintayksikön omasta aloitteesta vai ehdokkaan tai tarjoajan vaatimuksesta.²¹⁸ Mikäli hankintayksikkö laiminlyö ilmoitusvelvollisuutta, ei siitä aiheudu sille hankintalain mukaisia seuraamuksia.

²¹⁹

Hankintayksiköllä ei myöskään ole velvollisuutta korjata hankintamenettelyssä tapahtunutta virhettä pelkän ehdokkaan tai tarjoajan vaatiman hankintaoikaisun perusteella, sillä hankintaoikaisun tekeminen perustuu hankintayksikön omaan haluun korjata virhe. Virheen oikaisematta jättämisestä ei voi aiheutua hankintayksikölle mitään hankintalain mukaisia seuraamuksia. Mikäli ehdokas tai tarjoaja ei ole valittanut hankinnasta markkinaoikeuteen, ei hankintayksiköllä ole välttämättä halua tehdä hankintaoikaisua ehdokkaan tai tarjoajan vaatimuksesta.²²⁰ Tästä syystä hankintayksikön oma-aloitteiselle hankintaoikaisun vireilletulolle on säädetty pidempi määräaika, jotta hankintayksikkö voi

²¹³ Mäkinen, 2010, s. 4

²¹⁴ Kuoppamäki, 2018, s. 523; Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 141

²¹⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397

²¹⁶ Määttä & Voutilainen, 2017, s. 420; Valtiovarainministeriö, 2023, s.261; Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 142; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 398

²¹⁷ Valtiovarainministeriö, 2023, s.261; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 398

²¹⁸ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 142; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 398

²¹⁹ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 141–142

²²⁰ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 141–142

ottaa huomioon markkinaoikeusvalituksen sisällön ja tehdä omasta aloitteesta hankintaoikaisun markkinaoikeuskäsittelyn aikana. ²²¹

Tehdessään hankintaoikaisun hankintayksikkö poistaa virheellisen hankintapäätöksen ja ratkaisee hankinta-asian uudelleen. ²²² Hankintayksikön ei tarvitse pyytää asianosaisilta suostumusta hankintapäätöksen tai ratkaisun korjaamiselle. Suostumuksen pyytäminen ei ole tarpeen edes sellaisessa tilanteessa, jossa uuden hankintapäätöksen tai ratkaisun tekeminen vaikuttaa asianosaisten asemaan epäsuotuisasti. ²²³ Hankintaoikaisun tekemisestä johtuvat muutokset voivat tulla täytenä yllätyksenä hankintamenettelyyn osallistuneille ja aiheuttaa suurtakin taloudellista vahinkoa, sillä hankintaoikaisun seurauksena tehty uusi hankintapäätös voi muuttaa tarjoajien alkuperäistä etusijajärjestystä tai johtaa hankinnan keskeyttämiseen. ²²⁴

Vaikka hankintayksikön ei tarvitse pyytää suostumusta hankintaoikaisun tekemiselle, tulee sen kuitenkin viivytyksettä ilmoittaa hankintaoikaisun vireille tulosta kaikille niille, joita asia koskee. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on saattaa asianosaisten tietoon, että heille saattaa tulla oikeus hakea muutosta hankintaoikaisun seurauksena mahdollisesti tehtävään uuteen hankintapäätökseen. ²²⁵ Hyvän hallinnon periaatteen mukaan hankintayksikön tulisi kuulla niitä asianosaisia, joiden asemaan tai etuun hankintaoikaisun tekeminen vaikuttaa epäsuotuisasti. Hankintayksikön olisi hyvä ainakin kuulla alkuperäisen hankintapäätöksen tarjouskilpailun voittajaa ennen hankinta-asian korjaamista ja uuden päätöksen tekemistä. Kuulemisvelvollisuuden laiminlyömisestä ei kuitenkaan seuraa hankintayksikölle mitään hankintalain mukaisia seuraamuksia, minkä takia asianosaisten kuuleminen jää usein tekemättä. ²²⁶

²²¹ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 398

²²² Mäkinen, 2010, s. 6

²²³ Mäkinen, 2010, s. 6; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 396–397; Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 142–143

²²⁴ Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 142

²²⁵ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 398

²²⁶ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 398; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Karinkanta & Lahtinen, 2017, s. 142–143

Hankintaoikaisun tekeminen voi päättyä kolmeen eri lopputulokseen: ei muutosta alkuperäiseen hankintapäätökseen, uusi hankintapäätös ja virheen oikaisu tai uusi hankintapäätös ja hankinnan keskeyttäminen. Hankintaoikaisumenettelyn aikana hankintayksikkö voi todeta, ettei hankintaoikaisun tekemiselle ole perusteita. Tällöin hankintayksikkö tekee päätöksen, ettei hankintaoikaisuvaatimus anna perusteita muuttaa alkuperäistä hankintapäätöstä ja alkuperäinen hankintapäätös jää voimaan. Hankintayksikön tulee antaa tekemänsä päätös perusteluineen tiedoksi. Päätöksestä ja tiedoksiannosta jätetään pois muutoksenhakuohjeet, sillä uutta muutoksenhaku-aikaa ei ole, koska uutta hankintapäätöstä ei syntynyt.²²⁷

Hankintaoikaisumenettelyssä hankintayksikkö voi päättää poistaa virheellisen hankintapäätöksen tai hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun ja ratkaista hankinta-asian uudelleen. Uuden päätöksen tekeminen on mahdollista, mikäli alkuperäinen hankintapäätös tai ratkaisu perustuu hankintalain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen tai hankinta-asiaan liittyen on tullut ilmi sellaista uutta tietoa, jolla voi olla vaikutusta hankinta-asiaan.²²⁸ Esimerkiksi tilanteissa, joissa tarjousten vertailussa on tapahtunut pisteytysvirhe tai esteellinen henkilö on ollut osallisena hankintapäätöksen tekemisessä, on hankintapäätöksen tai ratkaisun tekemisessä tapahtunut virhe, joka on korjattavissa hankintaoikaisulla. Kun hankintayksikkö on tehnyt uuden hankintapäätöksen, tulee päätös ja sen perustelut antaa tiedoksi. Liitteiksi on lisättävä hankintaoikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuohjeet, sillä uudesta hankintapäätöksestä käynnistyy uusi muutoksenhaku-aika.²²⁹

Hankintayksikkö voi myös hankintaoikaisumenettelyssä tehdä päätöksen, jossa se poistaa virheellisen hankintapäätöksen tai peruuttaa hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun ja keskeyttää hankinnan. Hankinnan keskeyttäminen tulee kysymykseen tilanteissa,

²²⁷ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Valtiovarainministeriö, 2023, s.262

²²⁸ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Valtiovarainministeriö, 2023, s.262

²²⁹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Valtiovarainministeriö, 2023, s.262

joissa hankintamenettelyssä tapahtunutta virhettä ei voida korjata tekemällä uutta päätöstä hankinta-asiassa.²³⁰ Mikäli hankintayksikkö päättää keskeyttää hankinnan, tulee sen tehdä hankinnan keskeyttämisestä keskeyttämis päätös. Hankintayksikön tulee antaa keskeyttämis päätös perusteluineen tiedoksi. Liitteeksi on lisättävä muutoksenhakuohjeet, sillä keskeyttämis päätöksestä alkaa uusi muutoksenhaku aika.²³¹

Hankintaoikaisun seurauksena tehtävä päätös on uusi hankintapäätös ja täten myös sitä koskevat hankintalain mukaiset sisältövaatimukset.²³² Niin kuin alkuperäinen hankintapäätös myös uusi hankintapäätös tulee tehdä kirjallisesti ja se on perusteltava. Perusteissa on esitettävä uuden hankintapäätöksen ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat. Tällaisia ovat esimerkiksi hankintaoikaisuvaatimuksen hyväksymiseen tai hylkäämiseen vaikuttaneet perusteet sekä perusteet, joiden perusteella alkuperäistä hankintapäätöstä on muutettu.²³³ Mikäli uuden hankintapäätöksen seurauksena hankinnan toimittajaksi vaihtuu muu tarjoaja kuin alkuperäisessä hankintapäätöksessä valittu, tulee uuteen hankintapäätökseen kirjata tämän ratkaisun perusteet. Hankintayksikön on annettava uusi hankintapäätös sekä valitusosoitus tiedoksi kaikille asianosaisille, kuten tarjouskilpailuun osallistuneille toimittajille, joiden asemaan uudella hankintapäätöksellä voi olla vaikutusta.²³⁴

4.3 Tarjouspyynnössä olevan virheen tai epäselvyyden korjaaminen

Tarjousmenettelyä koskevan sääntelyn tarkoituksena on turvata julkisten varojen tehokas käyttö ja turvata kaikkien markkinoilla olevien tarjoajien yhdenvertainen kohtelu. Hankintayksikön on syytä panostaa tarjouspyynnön suunnitteluun ja laatimiseen, sillä

²³⁰ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Valtiovarainministeriö, 2023, s.262

²³¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c; Valtiovarainministeriö, 2023, s.262

²³² Mäkinen, 2010, s. 7; Kuoppamäki, 2018, s. 523

²³³ Mäkinen, 2010, s. 7

²³⁴ Mäkinen, 2010, s. 7

hyvin laaditulla tarjouspyynnöllä hankintayksikkö varmistaa lopullisten, vertailukelpoisten ja yhteismitallisten tarjousten saamisen tarjoajilta.²³⁵ Jotta tarjoajat pystyvät tuottamaan vertailukelpoisia tarjouksia, tulee heille tarjota riittävät tiedot tarjousten tekemiseen. Jotta taas hankintayksikkö pystyy tarjoamaan riittävät tiedot tarjouksessa, tulee sen selvittää hankintatarpeensa riittävän kattavasti ja pystyä määrittelemään hankinnan sisältö ja sen kriteerit. Tarjouspyyntö on lopullinen asiakirja, eikä siinä asetetuista ja määritellyistä vaatimuksista ja ehdoista voida lähtökohtaisesti myöhemmin poiketa. Mikäli hankintamenettelyn aikana hankintayksikkö joutuu muuttamaan tai täsmentämään tarjouspyyntöä, muutoksista ja täsmennyksistä on ilmoitettava kaikille tarjoajille ja varmistettava, että tarjoajia kohdellaan yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi.²³⁶

Tarjouspyyntö ohjaa tarjoajia laatimaan tarjouksensa siinä annettujen vaatimusten ja ehtojen mukaisesti²³⁷. Tarjouspyyntö antaa myös reunaehdot, joiden puitteissa hankintayksikön on tehtävä tarjousten vertailu ja voittajan valinta²³⁸. Hankintayksikkö voi kuitenkin joutua tilanteeseen, jossa se huomaa julkaistussa tarjouspyynnössä olevan virheitä tai puutteita. Hankintayksikön on korjattava virheet, jotta hankintamenettely voidaan viedä asianmukaisesti ja lainmukaisesti päätökseen.²³⁹ Hankintayksikkö voi itse havaita virheen tai virhe voi tulla sen tietoon tarjoajien ilmoituksesta. Kummassakin tapauksessa hankintayksikön tulee ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin virheen korjaamiseksi.²⁴⁰ Hankintayksikön käytössä olevat keinot virheen korjaamiseksi riippuvat virheen luonteesta ja sen merkittävydestä. Korjausilmoituksella hankintayksikkö voi tehdä vähäisiä korjauksia tarjouspyyntöön. Mikäli virhe on merkittävä, tulee hankintayksikön keskeyttää hankinta.²⁴¹

²³⁵ Hyvönen ja muut, 2007, s.164

²³⁶ Hyvönen ja muut, 2007, s.198; Kuoppamäki, 2018, s. 479

²³⁷ Hyvönen ja muut, 2007, s.164

²³⁸ Hyvönen ja muut, 2007, s.164

²³⁹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

²⁴⁰ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.305

²⁴¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

Korjausilmoitusmenettelyllä hankintayksikkö voi korjata tarjouspyynnössä havaitun virheen ilman, että hankintamenettelyä tarvitsee keskeyttää. Korjausilmoitusmenettelyllä voidaan korjata hankinnan kohteen kannalta vähäisiä virheitä, joihin tarjoajien voidaan kohtuudella olettaa pystyvän reagoimaan. Korjausilmoituksella hankintayksikkö pystyy esimerkiksi pidentämän tarjousaikaa sekä korjaamaan pieniä virheitä tarjouspyynnössä, kuten pieniä kirjoitusvirheitä, jotka liittyvät päivämääriin, tilausmääriin tai teknisiin määritelmiin.²⁴² Hankintayksikkö tekee korjausilmoituksen korjaamalla HILMAssa julkaisemaansa hankintailmoitusta²⁴³. Korjausilmoitukseen hankintayksikkö kirjaa mitä hankintailmoitusta ilmoituksella korjataan sekä miltä osin²⁴⁴.

Mikäli hankintayksikkö joutuu korjaamaan tarjouspyynnössä olevia tietoja, tulee sen varmistaa, että tarjouspyynnön korjaaminen ei vaaranna tarjoajien syrjimätöntä ja tasaverstaista kohtelua.²⁴⁵ Yksi tällainen keino on tarjousajan pidentäminen. Hankintayksikön on pidennettävä tarjousaikaa, jos tarjouspyyntöön tehdyt korjaukset edellyttävät tarjoajia tekemään muutoksia tarjouksiinsa. Lisäajanpidennyksen tulee olla suhteessa tarjouspyyntöön tehtyjen korjauksien ja tarjouksiin tehtävien muutosten merkittävyyden kanssa.²⁴⁶ Korjausilmoitusmenettelyssä on riski, että korjattu tarjouspyyntö ei välttämättä tavoita kaikkia tarjoajia. Tämän takia on mahdollista, että saadut tarjoukset voivat perustua eri tietoihin ja ovat sen takia keskenään vertailukelvottomia. Vastuu tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuudesta on kuitenkin tarjoajalla. Hankintayksikön katsotaan toimineen oikein ja riittävästi julkaisemalla tarjouspyynnön korjausilmoituksen.²⁴⁷

Virhe tarjouspyynnössä saattaa edellyttää hankintayksikköä julkaisemaan uuden tarjouspyynnön, jossa virhe on korjattu. Uutta tarjouspyyntöä ei tarvitse kuitenkaan julkaista, mikäli virheellä ei ole vaikutusta tarjousten laadintaan. Esimerkiksi tilanteessa, jossa on kyse pienestä kirjoitusvirheestä, ei uutta tarjouspyyntöä tarvitse välttämättä julkaista.

²⁴² Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

²⁴³ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

²⁴⁴ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

²⁴⁵ Valtiovarainministeriö, 2023, s. 108; Hyvönen ja muut, 2007, s.198

²⁴⁶ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

²⁴⁷ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

Hankintayksikön tulee julkaista uusi korjattu tarjouspyyntö silloin, kun virhe on hankinnan kannalta oleellinen ja sillä on vaikutusta tarjoajien tarjousten laadintaan.²⁴⁸ Uuden tarjouspyynnön julkaiseminen edellyttää aiemman hankintaprosessin keskeyttämistä.²⁴⁹ Mikäli tarjouspyyntöä korjataan tai uuden tarjouspyynnön julkaisemisen takia hankinta keskeytetään tarjousajan ollessa vielä käynnissä, tulee hankintayksikön tiedottaa kaikkia tiedossa olevia tarjousta valmistelevia tarjoajia. Ennen tarjousajan päättymistä virhe voidaan korjata toimittamalla korjattu tarjouspyyntö. Mikäli virhe on huomattu juuri ennen tarjousajan päättymistä, hankintayksikön on syytä harkita tarjousajan pidentämistä.²⁵⁰

Hankintayksikön on harkittava hankinnan keskeyttämistä, mikäli tarjouspyyntöä tarvitsee korjata niin merkittävästi, että hankinnan kohde muuttuu olennaisesti. Myös tilanteet, jossa tarjouspyynnön korjaaminen on tehnyt tarjouspyynnöstä epäselvän ovat johdaneet hankinnan keskeyttämiseen ja kilpailutuksen uusimiseen. Tällaisissa tilanteissa pelkkä korjausilmoitus ei siis ole riittävä toimenpide, vaan harkittavaksi tulee hankinnan keskeytys ja hankintatoimenpiteiden uudelleen käynnistäminen huolellisemmin valmistellulla tarjouspyynnöllä.²⁵¹

4.4 Hankinnan keskeyttäminen

Hankinnan keskeyttämisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa hankintayksikkö ei vie loppuun jo käynnistettyä hankintamenettelyä. Hankinnan keskeyttämisen seurauksena hankintayksikkö joko jättää hankinnan kokonaan toteuttamatta tai aloittaa uuden hankintamenettelyn.²⁵² Hankintalain 125§ mukaan käynnissä oleva hankintamenettely voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä. Tilanteessa, jossa hankintaprosessissa

²⁴⁸ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 305

²⁴⁹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e

²⁵⁰ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s.305

²⁵¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2024e; Hyvönen ja muut, 2007, s.198

²⁵² Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025 b

on tapahtunut virhe, eikä virhettä voida tasapuolisesti ja syrjimättömästi korjata, on hankintayksikön mahdollista keskeyttää hankintamenettely.²⁵³ Tilanteessa, jossa hankintayksikkö on aloittanut hankintamenettelyn kartoittaakseen markkinoita, ei täyty hankintalain 125§:n todellinen ja perusteltu syy eikä hankintamenettelyn keskeyttäminen näin ollen ole mahdollista. Mikäli hankintayksikkö keskeyttää käynnissä olleen hankintamenettelyn, on sen varmistettava, että kaikkia hankintamenettelyssä mukana olleita tarjoajia tai ehdokkaita kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Hankintayksikön on esimerkiksi ilmoitettava kaikille tarjoajille tai ehdokkaille, että hankintamenettely on keskeytetty sekä keskeyttämisen syyt.²⁵⁴

Arvioidessaan hankintamenettelyn keskeyttämistä hankintayksikön on varmistettava, että keskeyttäminen pohjautuu todellisiin ja asianmukaisiin syihin. Hankintayksikön on myös arvioitava kohteelleko keskeyttämispäätös tasapuolisesti kaikkia ehdokkaita tai tarjoajia.²⁵⁵ Oikeuskäytännössä on katsottu, etteivät hankintalain 125§:n perusteet täyty eikä täten hankintamenettelyä saa keskeyttää, jos keskeyttämisen tarkoituksena on kiertää lain säännöksiä tai estää tarjoajaa käyttämästä oikeussuojakeinoja.²⁵⁶ Oikeuskäytännön mukaan hyväksyttävänä keskeyttämisperusteena on pidetty esimerkiksi tilanteita, joissa hankintamenettelyssä huomataan olennainen virhe, esimerkiksi tarjouspyynnössä, ja hankintayksikkö joutuu korjaamaan olennaisesti tarjouspyyntöä. Hyväksyttävänä keskeyttämisperusteena on myös pidetty tilannetta, jossa hankintayksikön rahoitustilanne on muuttunut merkittävästi hankintamenettelyn aikana eikä se pysty toteuttamaan hankintaa tarjousten korkean hintatason vuoksi.²⁵⁷ Näiden lisäksi hyväksyttävänä keskeyttämisperusteena on pidetty tilanteita, joissa hankinnan toteutus on viivästynyt tai hankintayksiköstä riippumattomasta syystä hankinnan tarve on poistunut ja hankinta ei täten ole enää tarpeellinen tai ajankohtainen.²⁵⁸ Lisäksi tilanteet, joissa ei ole saatu lainkaan

²⁵³ Julkisten hankintojen käsikirja 2023, 2023, s.252

²⁵⁴ Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 346

²⁵⁵ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025b

²⁵⁶ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025b; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 387

²⁵⁷ Määttä & Voutilainen, 2017, s. 386; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 347–348; Hyvönen ja muut, 2007, s.268

²⁵⁸ Hyvönen ja muut, 2007 s.271

tarjouksia, tarjouksia on saapunut vain yksi tai saaduista tarjouksista mikään ei vastaa tarjouspyyntöä, oikeuttavat hankintayksikön keskeyttämään hankinnan.²⁵⁹

Tyypillisimpiä tilanteita, jonka seurauksena hankintayksikkö joutuu keskeyttämään hankinnan on tarjouspyynnön epäselvyys. Epäselvä tarjouspyyntö voi johtaa siihen, että saadut tarjoukset eivät ole keskenään vertailukelpoisia. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikön on keskeytettävä hankinta tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun varmistamiseksi.²⁶⁰ Hankinnan keskeyttäminen tulee tarpeelliseksi, jos hankintamenettelyssä ilmenevää virhettä ei pystytä korjaamaan oikaisemalla tarjouspyyntöä.²⁶¹ Hankinnan keskeyttäminen ei kuulu hankintalain 169§:ssä tarkoitetun vahingonkorvausperusteen piiriin, jos keskeyttämiselle on hankintalain 125§:n mukainen perusteltu syy. Tarjoaja ei siis voi hakea vahingonkorvausta esimerkiksi tarjouksen laatimisesta aiheutuneesta turhasta työstä. Erimielisyys tilanteissa hankintayksikön on pystyttävä näyttämään toteen, että hankinnan keskeyttämiselle on ollut hyväksyttävä ja perusteltu syy.²⁶²

Hankintayksikön on tehtävä kirjallinen päätös hankinnan keskeyttämisestä. Hankintalain 124§:n mukaan hankintayksikön on perusteltava hankinnan keskeyttämisspätös ja siihen on liitettävä valitus- ja muutoksenhaku ohjeet.²⁶³ Keskeyttämisspätös sekä valitus- ja muutoksenhaku ohjeet on annettava tiedoksi tarjouskilpailuun osallistuneille tarjoajille.²⁶⁴ Hankintalain 124§:n mukaan hankinnan keskeyttämisspätöksestä on käytävä ilmi keskeyttämisspätökseen olennaisesti vaikuttaneet seikat. Hankintayksikön on kuvattava keskeyttämisspätöksessä keskeyttämisen perustelut riittävän tarkasti, jotta tarjoaja voi hankintayksikön tekemän päätöksen ja sen perusteluiden perusteella arvioida, onko hankinnan keskeyttämisellä ollut hankintalain mukainen todellinen ja perusteltu syy.²⁶⁵ EU-

²⁵⁹ Valtiovarainministeriö, 2023, s.252

²⁶⁰ Määttä & Voutilainen, 2017, s. 388

²⁶¹ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025c

²⁶² Määttä & Voutilainen, 2017, s. 387, s. 392

²⁶³ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025b; Valtiovarainministeriö, 2023, s.252; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 349

²⁶⁴ Valtiovarainministeriö, 2023, s.252; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 349

²⁶⁵ Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2025b; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 349

kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintayksikön on kirjallisen päätöksen lisäksi tehtävä jälki-ilmoitus hankinnan keskeyttämisestä. Myös jälki-ilmoituksessa on käytävä ilmi perusteet hankinnan keskeyttämiselle.²⁶⁶ Hankinnan keskeyttämisen jälkeen hankintayksikö voi joko käynnistää hankintamenettelyn uudelleen uudella korjatulla hankintailmoituksella tai jättää hankinnan kokonaan tekemättä.

²⁶⁶ Valtiovarainministeriö, 2023, s.252; Eskola & Ruohoniemi, 2011, s. 349; Määttä & Voutilainen, 2017, s. 388

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää minkälaisia virheitä julkisia hankintoja tehdessä voi tulla ja minkälaisia työkaluja hankintalaki tunnistaa virheiden korjaamiseksi hankintayksikön näkökulmasta. Tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan neljään tutkimuskysymyksen. Julkisiin hankintoihin ja niissä tapahtuviin virheisiin syventymiseksi ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää millaisia virheitä julkisia hankintoja tehdessä voi tulla. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli syventyä hankintojen korjaamismenettelyyn ja sen tarkoituksena oli selvittää mihin hankintojen korjaamismenettelyllä pyritään. Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää mikä on hankinta-oikaisu ja miten hankintayksikkö voi käyttää sitä hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen korjaamiseksi. Viimeisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mitä muita korjaamismenettelyjä hankintalaki tunnistaa virheiden korjaamiseksi hankintayksikön näkökulmasta.

Jotta voitiin selvittää millaisia virheitä julkisia hankintoja tehdessä voi tulla ja minkälaisia työkaluja hankintayksiköllä on virheen korjaamiseksi, tuli ensin ymmärtää mitä julkisella hankinnalla tarkoitetaan. Tutkimuksessa todettiin, että julkiset hankinnat ovat tavara-, palvelu- sekä rakennusurakkahankintoja, joita hankintayksiköt tekevät oman organisaationsa ulkopuolelta. Julkisia hankintoja säätelee hankintalaki ja sitä sovelletaan viranomaisten ja niihin rinnastettavien toimijoiden verovarolla tekemiin hankintoihin.

Tutkimuksessa todettiin, että julkisten hankintojen sääntelyn keskeisenä tavoitteena on julkisten varojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön tehostaminen hyödyntämällä markkinoilla olevaa kilpailua. Sääntelyn tavoitteena on myös parantaa yritysten kilpailukykyä sekä taata toimittajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu. Kilpailuttamisvelvollisuus koskee kuitenkin vain kynnysarvot ylittäviä hankintoja. Kynnysarvolla tarkoitetaan hankinnan suurinta mahdollista ennakoitua arvoa ja se määrittelee sovelletaanko hankinnassa kansallista menettelyä vai EU- menettelyä. Tämän tutkimuksen ulkopuolelle

rajattiin pienhankinnat, sillä niihin sovelletaan hallintoyksikön omia ohjeita eivätkä ne siten kuulu hankintalain soveltamisen piiriin.

Tutkimuksen mukaan julkisissa hankinnoissa keskeisten periaatteiden huomioiminen on tärkeää lainmukaisen ja onnistuneen lopputuloksen kannalta. Syrjimättömyys- ja tasapuolisuusperiaatteen mukaan kaikkia ehdokkaita ja tarjoajia on kohdeltava yhdenvertaisesti hankintaprosessin aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että ehdokkaan tai tarjoajan valintaan ei saa vaikuttaa tekijät, jotka eivät liity hankinnan toteuttamiseen. Myös tarjouspyyntö ja hankinnalle asetetut vaatimukset on laadittava niin etteivät ne aseta tarjoajia epätasa-arvoiseen asemaan. Tasapuolisuusperiaatteen mukaisesti asetetut vaatimukset koskevat kaikkia tarjoajia samalla tavalla.

Avoimuusperiaatteen mukaan hankinnasta tulee ilmoittaa julkisesti, hankintamenettelyä koskevat tiedot ovat julkisia ja tarjouskilpailun lopputuloksesta tulee ilmoittaa avoimesti kaikille tarjouskilpailuun osallistuneille. Suhteellisuusperiaatteen mukaan hankintaan liittyvien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa tavoitteisiin nähden. Liian tiukat vaatimukset voivat rajoittaa kilpailua ja liian väljillä vaatimuksilla taas ei välttämättä saavuteta haluttua lopputulosta. Noudattamalla keskeisiä periaatteita hankintayksikkö mahdollistaa kilpailun, lisää ehdokkaiden ja tarjoajien luottamusta hankintaprosessiin, parantaa hankintojen laatua ja taloudellisuutta, sekä vähentää hankinnan epäonnistumisen riskiä.

Tutkimuksen laajuus huomioon ottaen tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollista tarkastella kaikkia virheitä, joita julkisia hankintoja tehdessä voi ilmetä. Tutkimus rajattiin koskemaan kilpailutuksen puuttumista hankintamenettelyssä, tarjoajan sulkemista hankinnan ulkopuolelle sekä virheitä tarjousten käsittelyssä. Rajaus tehtiin tähän, sillä lähdeaineiston ja Markkinaoikeuden tapausten perusteella näissä tyypillisesti tapahtuu eniten virheitä julkisia hankintoja tehdessä.

Tutkimuksesta käy ilmi, että julkisen hankinnan tekemisessä on tapahtunut virhe silloin, kun hankintalain soveltamisessa on tapahtunut virhe. Hankintayksikön on hyödynnettävä markkinoilla olevaa kilpailua ja sen avulla löytää hankintatarpeisiinsa parhaiten soveltuva ja kokonaistaloudellisesti paras ratkaisu. Tutkimuksen mukaan yksi yleisimmistä ongelmista julkisissa hankinnoissa on kilpailun puute. Jotta kilpailua syntyy, hankintayksikön on pystyttävä määrittelemään tarpeensa tarjouspyynnöllä sekä varmistettava, että tarjouspyyntö tavoittaa potentiaaliset tarjoajat.

Tutkimuksessa tarkastelluissa Markkinaoikeuden tapauksissa hankintayksiköt ovat lainlyöneet kilpailuttamisveloitteen tehdessään suorahankintoja ilman hankintalain edellyttämiä perusteita. Kilpailun syntyminen ei kuitenkaan edellytä useiden tarjousten saamista. Hankintayksikön katsotaan hyödyntäneen kilpailuolosuhteet, kun se on toiminut hankintalainsäädännön mukaisesti ja on mahdollistanut tarjoajille mahdollisuuden osallistua tarjouskilpailuun.

Hankintayksikön on selkeästi ilmoitettava tarjouspyynnössä soveltuvuusvaatimukset ja valintaperusteet, joiden perusteella toimittajia arvioidaan ja valitaan mukaan tarjouskilpailuun. Soveltuvuus- ja kelpoisuusvaatimusten tarkoituksena on varmistaa, että valittu toimittaja kykenee suoriutumaan hankintasopimuksen ehtojen mukaisesti. Syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti soveltuvuus- ja valintaperusteiden tulee olla puolueettomia ja syrjimättömiä. Hankintayksikkö ei siis saa käyttää sellaisia kriteerejä, joiden tarkoituksena on rajata jokin tietty tarjoaja perusteettomasti tarjouskilpailun ulkopuolelle.

Tutkimuksessa tarkastelluissa Markkinaoikeuden tapauksissa käy ilmi, että eniten ongelmia tarjoajan sulkemisessa pois hankintamenettelystä liittyy tilanteisiin, joissa hankintayksikkö on vedonnut tarjoajan puutteelliseen soveltuvuuteen, vaikka tarjouspyynnössä määritellyt vaatimukset ovat täyttyneet. Jotta hankintayksikkö ei toimi hankintalain vastaisesti, on hankintayksikön varmistettava, että asetetut vaatimukset ja niiden

soveltaminen ovat oikeassa suhteessa hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden. Vaatimukset eivät täten saa olla kohtuuttomia tai ylimitoitettuja hankintaan nähden. Tarjoajan sulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle on hyväksyttävää tilanteissa, joissa se perustuu objektiivisiin ja hankinnan kannalta oleellisiin seikkoihin.

Tarjousten käsittelyn näkökulmasta hankintayksikön tavoite on laatia sellainen tarjouspyyntö, joka on laadittu niin hyvin ja selkeästi, että tarjoajat antavat suoraan vertailukelpoisia ja keskenään yhteismitallisia tarjouksia. Epäselvä ja huonosti valmisteltu tarjouspyyntö lisää riskiä sille, että tarjoajat tulkitsevat vaatimuksia eri tavoin ja tarve lisäselvityksille ja tarjousten täsmentämisille kasvaa. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailun ulkopuolelle tarjoukset, jotka ovat tarjouspyynnön vastaisia. Tutkimuksessa tarkastellussa Markkinaoikeuden tapauksessa arvioidaan sitä onko hankintayksikkö menetellyt hankintalain vastaisesti, kun se ei ole sulkenut tarjouspyynnön vastaista tarjousta tarjouskilpailun ulkopuolelle. Ennen tarjousten vertailua hankintayksikön on varmistettava, että kaikki tarjoukset täyttävät asetetut vaatimukset. Tarjouspyynnön vastaisen tarjouksen hyväksyminen vaarantaa tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun, heikentää muiden tarjoajien luottamusta hankintayksikköä kohtaan, sekä vaarantaa reilun kilpailun toteutumisen.

Hankintaoikaisumenettely tarjoaa hankintayksikölle mahdollisuuden korjata oma-aloitteisesti hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen. Hankintayksikön on mahdollista tehdä hankintaoikaisu tilanteissa, joissa hankintamenettelyssä tapahtunut virhe johtuu lainsoveltamisesta tapahtuneesta virheestä. Hankintaoikaisumenettelyssä hankintayksikkö poistaa virheellisen hankintapäätöksen tai peruuttaa ratkaisun ja käsitellä hankinta-asian uudelleen. Hankintamenettelyssä tapahtunut virhe voi olla esimerkiksi tarjousten vertailussa tapahtunut pisteytysvirhe, joka voidaan korjata oikaisemalla virheellistä päätöstä. Tutkimuksen mukaan hankintaoikaisun tekeminen perustuu hankintayksikön oma-aloitteiseen haluun korjata virhe ja ratkaista hankinta-asia uudelleen. Hankintaoikaisu antaa hankintayksikölle mahdollisuuden korjata hankinta-asian ilman, että se päättyy Markkinaoikeuden ratkaistavaksi.

Hankintaoikaisun lisäksi korjausilmoitusmenettelyllä hankintayksikkö voi oma-aloitteisesti korjata hankintamenettelyssä ilmennön virheen. Korjausilmoituksella hankintayksikkö voi korjata jo julkaistussa tarjouspyynnössä ilmennön virheen tai puutteen. Korjausilmoituksella mahdollistetaan vähäisten korjausten tekeminen tarjouspyyntöön, jotta hankintamenettely voidaan viedä asianmukaisesti ja lainmukaisesti päätökseen. Korjausilmoituksella pystytään esimerkiksi pidentämään tarjousaikaa tai korjaamaan pieniä kirjoitusvirheitä. Hankintayksikön on varmistettava, että tarjouspyynnön muutoksista ja täsmennyksistä ilmoitetaan kaikille tarjoajille, jotta tarjoajien yhdenvertainen ja syrjimätön kohtelu varmistetaan. Hankintayksikön vastuulla on kuitenkin arvioida virheen merkittävyys. Korjausilmoitusmenettelyllä voidaan korjata sellaisia virheitä, joihin tarjoajien voidaan kohtuudella olettaa pystyvän reagoimaan. Mikäli tarjouspyyntöä tarvitsee korjata niin merkittävästi, että hankinnan kohde muuttuu, tulee hankintayksikön keskeyttää hankinta.

Hankintalaki mahdollistaa hankinnan keskeyttämisen silloin, kun hankintamenettelyssä on tapahtunut virhe, eikä virhettä voida tasapuolisesti ja syrjimättömästi korjata. Hankinnan keskeyttäminen tarkoittaa hankintayksikön tekemää päätöstä olla viemättä käynnissä olevaa hankintamenettelyä loppuun. Hankintalainmukaisena hyväksyttävänä syynä keskeyttää hankinta on esimerkiksi tilanne, jossa hankintamenettelyssä on huomattu olennainen virhe. Yksi tyypillisimpiä syitä hankinnan keskeyttämiselle on epäselvä tarjouspyyntö. Epäselvä tarjouspyyntö estää tarjousten oikeanlaisen vertailun, minkä seurauksena tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu voi vaarantua. Viimekädessä keskeyttämällä hankinnan hankintayksikkö voi turvata hankintamenettelyn lainmukaisen toteutumisen. Keskeyttämällä hankintamenettelyn hankintayksikkö voi välttää virheellisen hankintasopimuksen syntymisen.

Hankintayksikön henkilöstön oikeudellisen osaamisen kehittäminen on tärkeää, jotta virheelliseltä laintulkinnalta vältyttäisiin. Hankintojen paremmalla suunnittelulla ja han-

kinta-asiakirjojen paremmalla valmistelulla voitaisiin välttää useita virheitä hankintamenettelyssä ja varmistaa hankintamenettelyn parempi onnistuminen. Tutkimuksen mukaan tarjouspyyntö on hankinnan onnistumisen kannalta hankintamenettelyn tärkein asiakirja hankintayksikön näkökulmasta. Sen valmisteluun on syytä panostaa, jotta tarjoajat pystyvät tuottamaan yhteismitallisia ja vertailukelpoisia tarjouksia. Niin kuin lähdeaineistossakin todettiin, onnistunut hankinnan määrittely ja tarjous varmistavat onnistuneen hankinnan.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että hankintalaki antaa hankintayksikölle työkaluja hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen korjaamiseksi. Korjaamismenettelyn tarkoituksena on antaa hankintayksikölle mahdollisuus korjata hankintamenettelyssä tapahtunut virhe. Korjaamismenettely mahdollistaa hankintayksikön oma-aloitteisesti korjata virheen, jotta hankinta saadaan vietyä lainmukaisesti loppuun tai keskeyttämään virheellisen hankinnan. Hankintayksikön oma-aloitteinen virheiden korjaaminen edesauttaa myös nopeampaa virheiden korjaamista, sillä sen avulla voidaan välttää turhat oikeusprosessit ja vahvistaa hankintayksikön luottamusta tarjoajien keskuudessa.

Jatkotutkimusaiheita ajatellen olisi mielenkiintoista tarkastella vahingonkorvausvelvollisuutta hankintayksikön näkökulmasta, kun hankintaa tehdessä on tapahtunut virhe. Missä tilanteissa hankintayksikkö joutuu vahingonkorvausvastuuseen ja kenelle. Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi tarkastella millaisia virheitä erityisalojen, kuten puolustus- ja turvallisuusalan tai vesi- ja energiahuollon, hankintojen tekemisessä esiintyy ja tunnistaako erityisalojen hankintalait korjaamismenettelyjä hankinnassa tapahtuneen virheen korjaamiseksi.

Lähteet

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2022. *Julkiset hankinnat*.

Noudettu 28.12.2025 osoitteesta [Julkiset hankinnat - Elinkeinoelämän keskusliitto](#)

Eskola Saira ja Ruohoniemi Erko. 2011. *Julkiset hankinnat*. Alma Talent Oy.

Noudettu 27.4.2025 osoitteesta <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.proxy.uwasa.fi/teos/DAGBHXCTDG#kohta:22>

Hirvonen, Ari. 2011. *Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan*.

Noudettu 9.3.2024 osoitteesta https://issuu.com/arihirvonen/docs/mitk_metodit_paino

Holma Anne-Maria ja Sammalmaa Johanna. 2028. *Julkisen hankintaprosessin alkuvaiheet – hankintatoimen ja toimittajien välinen vuorovaikutus*.

Noudettu 28.12.2025 osoitteesta [Julkisen hankintaprosessin alkuvaiheet – hankintatoimen ja toimittajien välinen vuorovaikutus](#)

Hyvönen, O., Kess, K., Piisi, T., Tuomela, H. ja Uotila, J. 2007. *Julkiset hankinnat hankintayksikössä*. Edita Publishing Oy.

Noudettu 28.12.2025 osoitteesta [8871.pdf](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2024a. *Avoin menettely*.

Noudettu 8.12.2025 osoitteesta <https://www.hankinnat.fi/eu-hankinta/eu-hankintamenettelyt/avoin-menettely>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2025a. *Ehdokkaan ja tarjoajan korjaavat toimenpiteet*.

Noudettu 18.1.2026 osoitteesta [Ehdokkaan ja tarjoajan korjaavat toimenpiteet | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2024b. *Hankinnan kohteen kuvaus.*

Noudettu 29.11.2025 osoitteesta [Hankinnan kohteen kuvaus | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2025b. *Hankinnan keskeyttäminen.*

Noudettu 1.3.2026 osoitteesta [Hankinnan keskeyttäminen | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2024c. *Hankintamenettely.*

Noudettu 14.12.2025 osoitteesta [Hankintamenettely | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2025c. *Hankintaoikaisu.*

Noudettu 13.2.2026 osoitteesta [Hankintaoikaisu | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2020a. *Hankintaprosessien virheet markkinaoikeudessa 2017–2019.*

Noudettu 14.1.2026 osoitteesta <file:///C:/Users/HP/Downloads/2086-Hankintaprosessien-virheet-markkinaoikeudessa-2017-2019-2021.pdf>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2024d. *Hankintayksiköt.*

Noudettu 7.11.2025 osoitteesta [Hankintayksiköt | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2025d. *Hankintojen periaatteet.*

Noudettu 7.11.2025 osoitteesta <https://www.hankinnat.fi/mika-julkinen-hankinta/hankintojen-periaatteet>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2025e. *Hankinnanvaraiset poissulkemisperusteet.*

Noudettu 17.1.2026 osoitteesta [Hankinnanvaraiset poissulkemisperusteet | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2024e. *Korjausilmoitus.*

Noudettu 18.2.2026 osoitteesta [Korjausilmoitus | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2025f. *Kynnysarvot.*

Noudettu 15.2.2026 osoitteesta <https://www.hankinnat.fi/mika-julkinen-hankinta/kynnysarvot>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2020b. *Markkinaoikeuteen päätty vähemmän tapauksia kuin aiemman hankintalain aikaan.*

Noudettu 15.2.2026 osoitteesta [Markkinaoikeuteen päätty vähemmän tapauksia kuin aiemman hankintalain aikaan | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2025g. *Tarjouspyyntö.*

Noudettu 14.12.2025 osoitteesta [Tarjouspyyntö | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2024f. *Tarjousten käsittely.*

Noudettu 21.2.2026 osoitteesta [Tarjousten käsittely | Hankinnat](#)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2024g. *Suorahankinta.*

Noudettu 9.1.2026 osoitteesta [Suorahankinta | Hankinnat](#)

Karinkanta, Pauliina ja Lahtinen, Tapio. 2017. *Julkiset hankinnat yrityksille käytännönlaheisesti.* Kauppakamari.

Noudettu 4.5.2025 osoitteesta [https://kauppakamaritieto-fi.proxy.uwasa.fi/amattikirjasto/teos/julkiset-hankinnat-yrityksille-kaytannonlaheisesti#kohta:Julkiset\(\(20\)hankinnat\(\(20\)yrityksille\(\(20\)k\(\(e4\)yt\(\(e4\)nn\(\(f6\)n\(\(ad\)l\(\(e4\)heisesti](https://kauppakamaritieto-fi.proxy.uwasa.fi/amattikirjasto/teos/julkiset-hankinnat-yrityksille-kaytannonlaheisesti#kohta:Julkiset((20)hankinnat((20)yrityksille((20)k((e4)yt((e4)nn((f6)n((ad)l((e4)heisesti)

Kilpailu ja kuluttajavirasto. 2022. *Julkisten hankintojen tavoitteet ja riskit – hankintojen seuranta tulisi kehittää.*

Noudettu 22.6.2025 osoitteesta <https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/2022/03/2022-01-policybrief-julkisten-hankintojen-tavoitteet-ja-riskit.pdf>

Korruptiontorjunta. N.d. *Julkiset hankinnat ja reilut kilpailutukset.*

Noudettu 4.1.2026 osoitteesta [Julkiset hankinnat ja reilut kilpailutukset | korruptiontorjunta.fi](https://www.korruptiontorjunta.fi)

Kuoppamäki Petri. 2018. *Uusi kilpailuoikeus.* Alma Talent.

Noudettu 15.11.2025 osoitteesta <https://verkkokirjahylly-almainsights-fi.proxy.uwasa.fi/teos/HABBBXDTEB#piste:t2>

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016. Finlex.

Noudettu 9.3.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadokoelma/2016/1397>

Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista 1531/2011. Finlex.

Noudettu 9.3.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/1531>

Laki vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1398/2016. Finlex.

Noudettu 9.3.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/1398>

Mäkinen Kaisa. 2010. *Hankintojen oikeussuojauudistus.* Edilex.

Noudettu 13.2.2026 osoitteesta [7371.pdf](#)

Määttä, Kalle ja Voutilainen Tomi. 2017. *Julkisten hankintojen sääntely*. Kauppakamari.

Noudettu 4.5.2025 osoitteesta [https://kauppakamaritieto-fi.proxy.uwasa.fi/am-mattikirjasto/teos/julkisten-hankintojen-saantely-2017#kohta:4\(\(20\)Julki-set\(\(20\)hankinnat\(\(20\)osana\(\(20\)julkisten\(\(20\)varojen\(\(20\)k\(\(e4\)yt\(\(f6\)n\(\(20\)suunnittelua\(:4.1\(\(20\)Julkisten\(\(20\)varojen\(\(20\)k\(\(e4\)yt\(\(f6\)n\(\(20\)suunnitteluvollisuus](https://kauppakamaritieto-fi.proxy.uwasa.fi/am-mattikirjasto/teos/julkisten-hankintojen-saantely-2017#kohta:4((20)Julki-set((20)hankinnat((20)osana((20)julkisten((20)varojen((20)k((e4)yt((f6)n((20)suunnittelua(:4.1((20)Julkisten((20)varojen((20)k((e4)yt((f6)n((20)suunnitteluvollisuus)

Nieminen Sanna. 2016. *Hyvä hankinta – parempi bisnes*. Talentum Pro.

Noudettu 2.11.2025 osoitteesta [Hyvä hankinta - parempi bisnes](#)

Pekkala, E., Pohjonen, M., Huikko, K. ja Ukkola M. 2019. *Hankintojen kilpailuttaminen ja sopimusehdot*. Tietosanoma Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2025a. *Julkiset hankinnat ovat säädelyjä*.

Noudettu 8. helmikuuta 2025 osoitteesta <https://tem.fi/julkiset-hankinnat>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2025b. *Hankintalain muutokset lausuntokierrokselle*.

Noudettu 8. helmikuuta 2025 osoitteesta <https://tem.fi/-/hankintalain-muutokset-lausuntokierrokselle>

Työ ja elinkeinoministeriö. N.d. *Miten hankinnoista tulee ilmoittaa?*

Noudettu 14.12.2025 osoitteesta [Hankintojen ilmoittaminen ja kynnysarvot - Työ- ja elinkeinoministeriö](#)

Ukkola Markus. 2011. *Hankintamenettelyn kriteerit*.

Noudettu 28.12.2025 osoitteesta [77080005.pdf](#)

Valtiovarainministeriö. 2023. *Julkisten hankintojen käsikirja 2023*.

Noudettu 4.5.2025 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165114/VM_2023_60.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Valtiovarainministeriö. 2017. *Valtion hankintakäsikirja 2017*.

Noudettu 29.11.2025 osoitteesta [Valtion hankintakäsikirja 2017 - Valtiovarainministeriö](#)

Oikeustapausluettelo

Markkinaoikeus:

19.12.2025	MAO:748/2025	MAO:748/2025 - Markkinaoikeus
18.12.2025	MAO:733/2025	MAO:733/2025 - Markkinaoikeus
10.12.2025	MAO:709/2025	MAO:709/2025 - Markkinaoikeus
17.11.2023	MAO:536/2023	MAO:536/2023 - Markkinaoikeus
03.05.2023	MAO:207/2023	MAO:207/2023 - Markkinaoikeus
22.12.2021	MAO:H322/2021	MAO:H322/2021 - Markkinaoikeus